
2 Shrimaddevibhagavatamahapurane Dvitiyah Skandhah

—
ॐ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే ద్వితీయః స్కంధః

—
Document Information



Text title : Devi Bhagavata Mahapurana Skandha 02

File name : devIbhAgavatam02.itx

Category : purana, devI, devii, devibhagavatam

Location : doc_purana

Transliterated by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Proofread by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Latest update : March 30, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 31, 2024

sanskritdocuments.org



౨ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే ద్వితీయః స్కంధః



౨.౧ ప్రథమోఽధ్యాయః । మత్స్యగన్ధోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

ఋషయః ఉచుః ।

ఆశ్చర్యకరమేతత్తే వచనం గర్భహేతుకమ్ ।

సద్దేహోఽత్ర సముత్పన్నః సర్వేషాం నస్తపస్వినామ్ ॥ ౧॥

మాతా వ్యాసస్య మేధావిన్నామ్నా సత్యవతీతి చ ।

వివాహితా పురా జ్ఞాతా రాజ్ఞా శస్తనునా యథా ॥ ౨॥

తస్యాః పుత్రః కథం వ్యాసః సతీ స్వభవనే స్థితా ।

ఈదృశీ సా కథం రాజ్ఞా పునః శస్తనునా వృతా ॥ ౩॥

తస్యాం పుత్రాపుభౌ జాతౌ తత్త్వం కథయ సువ్రత ।

విస్తరేణ మహాభాగ కథాం పరమపావనీమ్ ॥ ౪॥

ఉత్పత్తిం వద వ్యాసస్య సత్యవత్స్యాస్తథా పునః ।

శ్రోతుకామాః పునః సర్వే ఋషయః సంశితవ్రతాః ॥ ౫॥

సూత ఉవాచ ।

ప్రణమ్య పరమాం శక్తిం చతుర్వర్గప్రదాయినీమ్ ।

ఆదిశక్తిం వదిష్యామి కథాం పౌరాణికీం శుభామ్ ॥ ౬॥

యస్యోచ్చారణమాత్రేణ సిద్ధిర్భవతి శాశ్వతీ ।

వ్యాజేనాపి హి బీజస్య వాగ్భవస్య విశేషతః ॥ ౭॥

సమ్యక్ సర్వాత్మనా సర్వైః సర్వకామార్థసిద్ధయే ।

స్మర్తవ్యా సర్వథా దేవీ వాఞ్ఞాతార్థప్రదాయినీ ॥ ౮॥

రాజోపరిచరో నామ ధార్మికః సత్యసంకరః ।

చేదిదేశపతిః శ్రీమాన్ బభూవ ద్వీజపూజకః ॥ ౯॥

తపసా తస్య తుష్టేన విమానం స్ఫాటికం శుభమ్ ।

దత్తమిన్ద్రేణ తత్స్మై సుందరం ప్రియకామ్యయా ॥ ౧౦॥

తేనారూఢస్తు సర్వత్ర యాతి దివ్యేన భూపతిః ।
 న భూమావుపరిస్థోఽసౌ తేనోపరిచరో వసుః ॥ ౧౧॥
 విఖ్యాతః సర్వలోకేషు ధర్మనిత్యః స భూపతిః ।
 తస్య భార్యా వరారోహా గిరికా నామ సున్దరీ ॥ ౧౨॥
 పుత్రాశ్చాస్య మహావీర్యాః పశ్చాన్నన్నమితౌజసః ।
 పృథగ్దేశేషు రాజానః స్థాపితాస్తేన భూభుజా ॥ ౧౩॥
 వసోస్తు పత్నీ గిరికా కామాన్ కాలే న్యవేదయత్ ।
 ఋతుకాలమనుప్రాప్తా స్నాతా పుంసవనే శుచిః ॥ ౧౪॥
 తదహః పితరశ్చైనమూచుర్జహి మృగానితి ।
 తచ్చుగ్రత్వా చింతయామాస భార్యామృతుమతీం తథా ॥ ౧౫॥
 పితృవాక్యం గురుం మత్వా కర్తవ్యమితి నిశ్చింతమ్ ।
 చచార మృగయాం రాజా గిరికాం మనసా స్మరన్ ॥ ౧౬॥
 వనే స్థితః స రాజర్షిశ్చిత్రే సస్మార భామినీమ్ ।
 ఆతీవ రూపసంపన్నాం సాక్షాచ్ఛ్రియమివాపరామ్ ॥ ౧౭॥
 తస్య రేతః ప్రవస్కన్త స్మరతస్తాం చ కామినీమ్ ।
 వటపత్రే తు తద్రాజా స్కన్నమాత్రం సమాక్షిపత్ ॥ ౧౮॥
 ఇదం వృథా పరిస్కన్నం రేతో వై న భవేత్కథమ్ ।
 ఋతుకాలం చ విజ్ఞాయ మతిం చక్రే నృపస్తదా ॥ ౧౯॥
 ఆమోఘం సర్వథా వీర్యం మమ చైతన్న సంశయః ।
 ప్రియాయై ప్రేషయామ్యేతదితి బుద్ధిమకల్పయత్ ॥ ౨౦॥
 శుక్రప్రస్థాపనే కాలం మహిష్యాః ప్రసమీక్ష్య సః ।
 అభిమత్ర్యాఢ తద్వీర్యం వటపర్ణపుటే కృతమ్ ॥ ౨౧॥
 పార్శ్వస్థం శ్యేనమాభాష్య రాజోవాచ ద్విజం ప్రతి ।
 గృహాణేదం మహాభాగ గచ్ఛ శీఘ్రం గృహం మమ ॥ ౨౨॥
 మత్ప్రియార్థమిదం సౌమ్య గృహీత్వా త్వం గృహం నయ ।
 గిరికాయై ప్రయచ్ఛాశు తస్యాస్త్రావర్తవమద్య వై ॥ ౨౩॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ పర్ణం శ్యేనాయ నృపసత్తమః ।

స గృహీతోత్పాతాశు గగనం గతివిత్తమః ॥ ౨౪॥
 గచ్ఛంతం గగనం శ్యేనం ధృత్వా చక్రుపుటే పుటమ్ ।
 తమపశ్యదథాయాంతం ఖగం శ్యేనస్తథాపరః ॥ ౨౫॥
 ఆమిషం స తు విజ్ఞాయ శీఘ్రమభ్యద్రవత్థగమ్ ।
 తుణ్ణయుద్ధమథాకాశే తావుభౌ సమ్ప్రచక్రతుః ॥ ౨౬॥
 యుద్ధ్యతోరపతద్రేతస్తజ్ఞాపి యమునామ్భసి ।
 ఖగౌ తౌ నిర్గతౌ కామం పుటకే పతితే తదా ॥ ౨౭॥
 ఏతస్మిన్సమయే కాచిదద్రికా నామ చాప్పురాః ।
 బ్రాహ్మణం సమనుప్రాప్తం సన్ధ్యావందనతత్పరమ్ ॥ ౨౮॥
 కుర్వంతీ జలకేలిం సా జలే మగ్నా చచార సా ।
 జగ్రాహ చరణం నారీ ద్విజస్య వరవర్ణినీ ॥ ౨౯॥
 ప్రాణాయామపరః సోఽథ దృష్ట్వా తాం కామచారిణీమ్ ।
 శశాప భవ మత్స్యి త్వం ధ్యానవిఘ్నకరీ యతః ॥ ౩౦॥
 సా శప్తా విప్రముఖ్యేన బభూవ యమునాచరీ ।
 శఫరీ రూపసమ్పన్నా హ్యాద్రికా చ వరాప్పురాః ॥ ౩౧॥
 శ్యేనపాదపరిభ్రష్టం తచ్ఛుక్రమథ వాసవీ ।
 జగ్రాహ తరసాభ్యేత్య సాద్రికా మత్స్యరూపిణీ ॥ ౩౨॥
 అథ కాలేన కియతా మత్స్యిం తాం మత్స్యజీవనః ।
 సమ్ప్రాప్తే దశమే మాసి బబన్ధ తాం మనోరమామ్ ॥ ౩౩॥
 ఉదరం విదదారాశు స తస్యా మత్స్యజీవనః ।
 యుగ్మం వినిఃసృతం తస్మాదుదరాన్మానుషాకృతి ॥ ౩౪॥
 బాలః కుమారః సుభగస్తథా కన్యా శుభాననా ।
 దృష్ట్వాశ్చర్మమిదం సోఽథ విస్మయం పరమం గతః ॥ ౩౫॥
 రాజ్ఞే నివేదయామాస పుత్రౌ ద్వా తు ర్ఘుషోద్భవౌ ।
 రాజాపి విస్మయావిష్టః సుతం జగ్రాహ తం శుభమ్ ॥ ౩౬॥
 స మత్స్యో నామ రాజాసౌ ధార్మికః సత్యసక్గరః ।
 వసుపుత్రో మహాతేజాః పిత్రా తుల్యపరాక్రమః ॥ ౩౭॥

కాలికా వసునా దత్తా తరసా జలజీవినే ।

నామ్నా కాలీతి విఖ్యాతా తథా మతోన్యదరీతి చ ॥ ౩౮॥

మత్స్యగన్ధేతి నామ్నా వై గణేన సమజాయత ।

వివర్ధమానా దాశస్య గృహే సా వాసవీ శుభా ॥ ౩౯॥

ఋషయః ఊచుః ।

అద్రికా మునినా శప్తా మత్స్య జాతా వరాపురాః ।

విదారితా చ దాశేన మృతా చ భక్షితా పునః ॥ ౪౦॥

కిం బభూవ పునస్తస్యా అస్పరాయా వదస్వ తత్ ।

శాపస్యాంతం కథం సూత కథం స్వర్గమవాప సా ॥ ౪౧॥

సూత ఉవాచ ।

శప్తా యదా సా మునినా విస్మితా సమ్భభూవ హా ।

స్తుతిం చకార విప్రస్య దీనేవ రుదతీ తదా ॥ ౪౨॥

దయావాన్ప్రాహ్మణః ప్రాహ తాం తదా రుదతీం స్త్రియమ్ ।

మా శోకం కురు కల్యాణి శాపాంతం తే వదామ్యహమ్ ॥ ౪౩॥

మత్క్రోధశాపయోగేన మత్స్యయోనిం గతా శుభే ।

మానుషౌ జనయిత్వా త్వం శాపమోక్షమవాప్స్యసి ॥ ౪౪॥

ఇత్యుక్తా తేన సా ప్రాప మత్స్యదేహం నదీజలే ।

బాలకౌ జనయిత్వా సా మృతా ముక్తా చ శాపతః ॥ ౪౫॥

సన్త్యజ్య రూపం మత్స్యస్య దివ్యరూపమవాప్య చ ।

జగమామరమార్గం చ శాపాన్తే వరవర్ణినీ ॥ ౪౬॥

ఏవం జాతా వరా పుత్రీ మత్స్యగన్ధా వరాననా ।

పుత్రీవ పాల్యమానా సా దాశగోహే వ్యవర్ధత ॥ ౪౭॥

మత్స్యగన్ధా తదా జాతా కిశోరీ చాతిసుప్రభా ।

తస్య కార్యాణి కుర్వాణా వాసవీ చాతిసుప్రభా ॥ ౪౮॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే మత్స్యగన్ధోత్పత్తివర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧॥

౨.౨ ద్వితీయోఽధ్యాయః । వ్యాసజన్మవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

ఏకదా తీర్థయాత్రాయాం వ్రజన్ పారాశరో మునిః ।

ఆజగమ మహాతేజాః కాలిన్ద్యాస్త్రటముత్తమమ్ ॥ ౧॥

నిషాదమాహ ధర్మాత్మా కుర్వంతం భోజనం తదా ।

ప్రాపయస్వ పరం పారం కాలిన్ద్యా ఉడుపేన మామ్ ॥ ౨॥

దాశః శ్రుత్వా మునేర్వాక్యం కుర్వాణో భోజనం తథే ।

ఉవాచ తాం సుతాం బాలాం మత్స్యగన్ధాం మనోరమామ్ ॥ ౩॥

ఉడుపేన మునిం బాలే పరం పారం నయస్వ హా ।

గన్తుకామోఽస్తి ధర్మాత్మా తాపసోఽయం శుచిస్మితే ॥ ౪॥

ఇత్యుక్తా సా తదా పిత్రా మత్స్యగన్ధాథ వాసవీ ।

ఉడుపే మునిమాసీనం సంవాహయతి భామినీ ॥ ౫॥

వ్రజన్ సూర్యసుతాతోయే భావిత్వాద్దైవయోగతః ।

కామార్తస్తు మునిర్జాతో దృష్ట్వా తాం చారులోచనామ్ ॥ ౬॥

గ్రహీతుకామః స మునిర్దృష్ట్వా వ్యజ్ఞోతయోవనామ్ ।

దక్షిణేన కరేణైనామస్పృశద్దక్షిణే కరే ॥ ౭॥

తమువాచాసితాపాక్లే స్మితపూర్వమిదం వచః ।

కులస్య సద్గుణం వః కిం శ్రుతస్య తపసశ్చ కిమ్ ॥ ౮॥

త్వం వై వసిష్ఠదాయాదః కులశీలసమన్వితః ।

కిం చిక్రీర్షసి ధర్మజ్ఞ మన్మథేన ప్రపీడితః ॥ ౯॥

దుర్లభం మానుషం జన్మ భువి బ్రాహ్మణసత్తమ ।

తత్రాపి దుర్లభం మన్యే బ్రాహ్మణత్వం విశేషతః ॥ ౧౦॥

కులేన శీలేన తథా శ్రుతేన

ద్విజోత్తమస్త్యం కిల ధర్మవిచ్ఛ ।

అనార్యభావం కథమాగతోఽసి

విప్రేన్ద్ర మాం వీక్ష్య చ మీనగన్ధామ్ ॥ ౧౧॥

మదీయే శరీరే ద్విజామోఘబుధే ॥

శుభం కిం సమాలోక్య పాణిం గ్రహీతుమ్ ।

సమీపం సమాయాసి కామాతురస్త్యం
 కథం నాభిజానాసి ధర్మం స్వకీయమ్ ॥ ౧౨॥
 అహో మన్దబుద్ధిర్ద్విజోఽయం గ్రహీష్య-
 జ్జాలే మగ్న ఏవాద్య మాం వై గృహీత్వా ।
 మనో వ్యాకులం పశ్చబాణాతివిద్ధం
 న కోఽపీహ శక్తః ప్రతీపం హి కర్తుమ్ ॥ ౧౩॥
 ఇతి సశ్చోన్య సా బాలా తమువాచ మహామునిమ్ ।
 ధైర్యం కురు మహాభాగ పరం పారం నయామి వై ॥ ౧౪॥
 సూత ఉవాచ ।
 పరాశరస్తు తచ్చుత్వా వచనం హితపూర్వకమ్ ।
 కరం త్యక్త్వా స్థితస్తత్ర సిన్ధోః పారం గతః పునః ॥ ౧౫॥
 మత్స్యగ్ధాం ప్రజగ్రాహ మునిః కామాతురస్తదా ।
 వేపమానా తు సా కన్యా తమువాచ పురఃస్థితమ్ ॥ ౧౬॥
 దుర్గన్ధాహం మునిశ్రేష్ఠ కథం త్వం నోపశఙ్కనే ।
 సమానరూపయోః కామసంయోగస్తు సుఖావహః ॥ ౧౭॥
 ఇత్యుక్తేన తు సా కన్యా క్షణమాత్రేణ భామినీ ।
 కృతా యోజనగ్ధా తు సురూపా చ వరాననా ॥ ౧౮॥
 మృగనాభిసుగ్ధాం తాం కృత్వా కాంతాం మనోహరామ్ ।
 జగ్రాహ దక్షిణే పాణౌ మునిర్మన్మథపీడితః ॥ ౧౯॥
 గ్రహీతుకామం తం ప్రాహ నామ్నా సత్యవతీ శుభా ।
 మునే పశ్యతి లోకోఽయం పితా వైవ తటస్థితః ॥ ౨౦॥
 పశుధర్మో న మే ప్రీతిం జనయత్యతిదారుణః ।
 ప్రతీక్షస్వ మునిశ్రేష్ఠ యావద్భవతి యామినీ ॥ ౨౧॥
 రాత్రౌ వ్యవాయ ఉద్దిష్టో దివా న మనుజస్య హి ।
 దివాసజ్ఞే మహాన్ దోషః పశ్యన్తి కిల మానవాః ॥ ౨౨॥
 కామం యచ్ఛ మహాబుద్ధే లోకనిన్దా దురాసదా ।
 తచ్చుత్వా వచనం తస్యా యుక్తముక్తముదారధీః ॥ ౨౩॥
 నీహారం కల్పయామాస శీఘ్రం పుణ్యబలేన వై ।

నీహారే చ సముత్పన్నే తటేఽతితమసా యుతే || ౨౪||

కామినీ తం మునిం ప్రాహ మృదుపూర్వమిదం వచః |
కన్యాహం ద్విజశార్దూల భుక్త్వా గన్తాసి కామతః || ౨౫||

అమోఘవీర్యస్త్వం బ్రహ్మన్ కా గతిర్మే భవేదితి |
పితరం కిం బ్రవీమ్యద్య సగర్భా చేద్భవామ్యహమ్ || ౨౬||

త్వం గమిష్యసి భుక్త్వా మాం కిం కరోమి వదస్వ తత్ |
పరాశర ఉవాచ |
కాన్తేఽద్య మత్ప్రియం కృత్వా కన్యైవ త్వం భవిష్యసి || ౨౭||

వృణీష్య చ వరం భీరు యం త్వమిచ్ఛసి భామిని |
సత్యవత్యువాచ |
యథా మే పితరా లోకే న జానీతో హి మానద || ౨౮||

కన్యావ్రతం న మే హన్యాత్తథా కురు ద్విజోత్తమ |
పుత్రశ్చ త్వత్సమః కామం భవేదద్భుతవీర్యవాన్ || ౨౯||

గంధోఽయం సర్వదా మే స్యాద్యౌవనం చ నవం నవమ్ |
పరాశర ఉవాచ |

శృణు సున్దరి పుత్రస్తే విష్ణ్వంశసంభవః శుచిః || 30||
భవిష్యతి చ విఖ్యాతస్త్రైకోక్యే వరవర్ణిని |

కేనచిత్కారణేనాహం జాతః కామాతురస్త్వయి || 3౧||

కదాపి చ న సమ్మోహో భూతపూర్వో వరాననే |
దృష్ట్వా చాపురసాం రూపం సదాహం ధైర్యమావహమ్ || 3౨||

దైవయోగేన వీక్ష్య త్వాం కామస్య వశగోఽభవమ్ |
తత్కించ్ఛిత్కారణం విద్ధి దైవం హి దురతిక్రమమ్ || 33||

దృష్ట్వాహం చాతిదుర్గ్ధాం త్వాం కథం మోహమాప్పుయామ్ |
పురాణకర్తా పుత్రస్తే భవిష్యతి వరాననే || 3౪||

వేదవిద్యాగకర్తా చ ఖ్యాతశ్చ భువనత్రయే |
సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా తాం వశం యాతాం భుక్త్వా స మునిసత్తమః || 3౫||

జగము తరసా స్నాత్వా కాలిన్దీసలిలే మునిః |

సాపి సత్యవతీ జాతా సద్యో గర్భవతీ సతీ ॥ ౩౬ ॥
 సుషువే యమునాద్వీపే పుత్రం కామమివాపరమ్ ।
 జాతమాత్రస్తు తేజస్వి తామువాచ స్వమాతరమ్ ॥ ౩౭ ॥
 తపస్యేవ మనః కృత్వా వివిశే చాతివీర్యవాన్ ।
 గచ్ఛ మాతర్యథాకామం గచ్ఛామ్యహమతః పరమ్ ॥ ౩౮ ॥
 తపః కర్తుం మహాభాగే దర్శయిష్యామి వై స్మృతః ।
 మాతర్యదా భవేత్కార్యం తవ కిఞ్చిదనుత్తమమ్ ॥ ౩౯ ॥
 స్మర్తవ్యోఽహం తదా శీఘ్రమాగమిష్యామి భామిని ।
 స్వస్తి తేఽస్తు గమిష్యామి త్యక్త్వా చింతాం సుఖం వస ॥ ౪౦ ॥
 ఇత్యుక్త్వా నిర్యయౌ వ్యాసః సాపి పితృన్రికం గతా ।
 ద్వీపే న్యస్తస్యయా బాలస్తస్మాద్ద్వైపాయనోఽభవత్ ॥ ౪౧ ॥
 జాతమాత్రో జగామాశు వృద్ధిం విష్ణ్వింశయోగతః ।
 తీర్థే తీర్థే కృతస్తానశ్చచార తప ఉత్తమమ్ ॥ ౪౨ ॥
 ఏవం ద్వైపాయనో జజ్ఞే సత్యవత్యాం పరాశరాత్ ।
 చకార వేదశాఖాశ్చ ప్రాప్తం జ్ఞాత్వా కలేర్యుగమ్ ॥ ౪౩ ॥
 వేదవిస్తారకరణాద్వ్యాసనామాభవన్మునిః ।
 పురాణసంహితాశ్చక్రే మహాభారతముత్తమమ్ ॥ ౪౪ ॥
 శిష్యానధ్యాపయామాస వేదాన్కృత్వా విభాగశః ।
 సుమన్తుం జైమినిం పైలం వైశమ్పాయనమేవ చ ॥ ౪౫ ॥
 అనితం దేవలం చైవ శుకం చైవ స్వమాత్మజమ్ ।
 సూత ఉవాచ ।
 ఏతచ్ఛ కథితం సర్వం కారణం మునిసత్తమాః ॥ ౪౬ ॥
 సత్యవత్యాః సుతస్యాపి సముత్పత్తిస్తథా శుభా ।
 సంశయోఽత్ర న కర్తవ్యః సమ్భవే మునిసత్తమాః ॥ ౪౭ ॥
 మహతాం చరితే చైవ గుణా గ్రాహ్యో మునేరితి ।
 కారణాచ్చ సముత్పత్తిః సత్యవత్యా ఝషోదరే ॥ ౪౮ ॥
 పరాశరేణ సంయోగః పునః శస్తనునా తథా ।
 అన్యథా తు మునేశ్చిత్తం కథం కామాకులం భవేత్ ॥ ౪౯ ॥

అనార్యజుష్టం ధర్మజ్ఞః కృతవాన్స కథం మునిః ।
సకారణేయముత్పత్తిః కథితాశ్చర్యకారిణీ ॥ ౫౦ ॥

శ్రుత్వా పాపాచ్చ నిర్ముక్తో నరో భవతి సర్వథా ।
య ఏతచ్చుభమాఖ్యానం శృణోతి శ్రుతిమాన్సరః ॥ ౫౧ ॥

న దుర్గతిమవాప్నోతి సుఖీ భవతి సర్వదా ॥ ౫౨ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ద్వితీయస్కంధే వ్యాసజన్మవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౨.౨ ॥

౨.3 తృతీయోఽధ్యాయః । ప్రతీయసకాశాచ్చస్తనుజన్మవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

ఉత్పత్తిస్తు త్వయా ప్రోక్తా వ్యాసస్యామితేజసః ।
సత్యవత్యాస్తథా సూత విస్తరేణ త్వయానఘ ॥ ౧ ॥

తథాప్యేకస్తు నన్దేహశ్చిత్తేఽస్మాకం తు సంస్థితః ।
న నివర్తతి ధర్మజ్ఞ కథితేన త్వయానఘ ॥ ౨ ॥

మాతా వ్యాసస్య యా ప్రోక్తా నామ్నా సత్యవతీ శుభా ।
సా కథం నృపతిం ప్రాప్తా శస్తనుం ధర్మవిత్రమమ్ ॥ 3 ॥

నిషాదపుత్రీం స కథం ధృతవాన్సృపతిః స్వయమ్ ।
ధర్మిష్ఠః పౌరవో రాజా కులహీనామసంవృతామ్ ॥ ౪ ॥

శస్తనోః ప్రథమా పత్నీ కా హ్యభూత్కథయాధునా ।
భీష్మః పుత్రోఽథ మేధావీ వసోరంశః కథం పునః ॥ ౫ ॥

త్వయా ప్రోక్తం పురా సూత రాజా చిత్రాంగదః కృతః ।
సత్యవత్యాః సుతో వీరో భీష్మేణామితేజసా ॥ ౬ ॥

చిత్రాంగదే హతే వీరే కృతస్తదనుజస్తథా ।
విచిత్రవీర్యనామాసౌ సత్యవత్యాః సుతో నృపః ॥ ౭ ॥

జ్యేష్ఠే భీష్మే స్థితే పూర్వం ధర్మిష్ఠే రూపవత్యపి ।
కృతవాన్స కథం రాజ్యం స్థాపితస్తేన జానతా ॥ ౮ ॥

మృతే విచిత్రవీర్యే తు సత్యవత్యతిదుఃఖితా ।

వధూభ్యాం గోలకౌ పుత్రౌ జనయామాస సా కథమ్ ॥ ౯ ॥

కథం రాజ్యం న భీష్మాయ దదౌ సా వరవర్ణినీ ।
న కృతస్తు కథం తేన వీరేణ దారసంజగ్రహః ॥ ౧౦ ॥

అధర్మస్తు కృతః కస్మాద్వ్యాసేనామితేజసా ।
జ్యేష్ఠేన భ్రాతృభార్యాయాం పుత్రావుత్పాదితావతి ॥ ౧౧ ॥

పురాణకర్తా ధర్మాత్మా స కథం కృతవాన్మునిః ।
సేవనం పరదారాణాం భ్రాతుశ్చైవ విశేషతః ॥ ౧౨ ॥

జగుప్సితమిదం కర్మ స కథం కృతవాన్మునిః ।
శిష్టాచారః కథం సూత వేదానుమితకారకః ॥ ౧౩ ॥

వ్యాసశిష్యోఽసి మేధావిన్ సన్దేహం ఛేత్తుమర్హసి ।
శ్రోతుకామా వయం సర్వే ధర్మక్షేత్రే కృతక్షణాః ॥ ౧౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇక్ష్వాకువంశప్రభవో మహాభిష ఇతి స్మృతః ।
సత్యవాన్ధర్మశీలశ్చ చక్రవర్తీ నృపోత్తమః ॥ ౧౫ ॥

అశ్వమేధసహస్రేణ వాజపేయశతేన చ ।
తోషయామాస దేవేన్ద్రం స్వర్గం ప్రాప మహామతిః ॥ ౧౬ ॥

ఏకదా బ్రహ్మసదనం గతో రాజా మహాభిషః ।
సురాః సర్వే సమాజగ్ముః సేవనార్థం ప్రజాపతిమ్ ॥ ౧౭ ॥

గగ్గా మహానదీ తత్ర సంస్థితా సేవితుం విభుమ్ ।
తస్యా వాసః సముద్ధూతం మారుతేన తరస్వినా ॥ ౧౮ ॥

అధోముఖాః సురాః సర్వే న విలోక్యేవ తాం స్థితాః ।
రాజా మహాభిషస్తాం తు నిఃశక్యః సమపశ్యత ॥ ౧౯ ॥

సాపి తం ప్రేమసంయుక్తం నృపం జ్ఞాతవతీ నదీ ।
దృష్ట్వా తౌ ప్రేమసంయుక్తౌ నిర్లజ్జౌ కామమోహితౌ ॥ ౨౦ ॥

బ్రహ్మ చుకోప తౌ తూర్ణం శశాప చ రుషాన్వితః ।
మర్త్యలోకేషు భూపాల జన్మ ప్రాప్య పునర్దివమ్ ॥ ౨౧ ॥

పుణ్యేన మహతావిష్టప్త్యమవాప్స్యసి సర్వథా ।
గగ్గాం తథోక్తవాన్బ్రాహ్మీ వీక్ష్య ప్రేమవతీం నృపే ॥ ౨౨ ॥

విమనస్కా తు తౌ తూర్ణం నిఃసృతౌ బ్రహ్మణోఽన్తికాత్ |
స నృపాంశ్చిన్తయిత్వాథ భూర్లోకే ధర్మతత్పరాన్ || ౨౩||

ప్రతీపం చిన్తయామాస పితరం పురువంశజమ్ |
పతస్మిన్సమయే చాష్టా వసవః స్త్రీసమన్వితాః || ౨౪||

వసిష్ఠస్యాశ్రమం ప్రాప్తౌ రమమాణా యదృచ్ఛయా |
పృథ్వాదీనాం వసూనాం చ మధ్యే కోఽపి వసూత్తమః || ౨౫||

ద్వౌర్నామా తస్య భార్యాథ నన్దినీం గాం దదర్శ హ |
దృష్ట్వా పతిం సా పప్రచ్ఛ కన్యేయం ధేనురుత్తమా || ౨౬||

ద్వౌస్తామాహ వసిష్ఠస్య గౌరియం శృణు సున్దరీ |
దుగ్ధమస్యాః పిబేద్యస్తు నారీ వా పురుషోఽథ వా || ౨౭||

అయుతాయుర్భవేన్నూనం సదైవాగతయౌవనః |
తచ్చుత్వా సున్దరీ ప్రాహ మృత్యులోకేఽన్తి మే సఖీ || ౨౮||

ఉశీనరస్య రాజ్ఞేః పుత్రీ పరమశోభనా |
తస్యా హేతోర్మహాభాగ సవత్సాం గాం పయస్వినీమ్ || ౨౯||

ఆనయస్వాశ్రమం శ్రేష్ఠం నన్దినీం కామదాం శుభామ్ |
యావదస్యాః పయః పీత్వా సఖీ మమ సదైవ హి || ౩౦||

మానుషేషు భవేదేకా జరారోగవివర్జితా |
తచ్చుత్వా వచనం తస్యా ద్వౌర్జహార చ నన్దినీమ్ || ౩౧||

అవమన్య మునిం దాన్తం పృథ్వాద్వైః సహితోఽనఘః |
హృతాయామథ నన్దిన్యాం వసిష్ఠస్తు మహాతపాః || ౩౨||

ఆజగమాశ్రమపదం ఫలాన్యాదాయ సత్వరః |
నాపశ్యత యదా ధేనుం సవత్సాం స్వాశ్రమే మునిః || ౩౩||

మృగయామాస తేజస్వీ గహ్వరేషు వనేష్యపి |
నాసాదితా యదా ధేనుశ్చుకోపాతిశయం మునిః || ౩౪||

వారుణిశ్చాపి విజ్ఞాయ ధ్యానేన వసుభిర్వృతామ్ |
వసుభిర్మే హృతా ధేనుర్యస్మాన్మామవమన్య వై || ౩౫||

తస్మాత్సర్వే జనిష్యన్తి మానుషేషు న సంశయః |

ఏవం శశాప ధర్మాత్మా వసూంస్తాన్వారుణిః స్వయమ్ ॥ ౩౬ ॥

శ్రుత్వా విమనసః సర్వే ప్రయయుర్దుఃఖితాశ్చ తే ।
శప్తాః స్మ ఇతి జానంత ఋషిం తముపవక్రముః ॥ ౩౭ ॥

ప్రసాదయంతస్తమృషిం వసవః శరణం గతాః ।
మునిస్తానాహ ధర్మాత్మా వసూస్తీనాన్పురఃస్థితాన్ ॥ ౩౮ ॥

అనుసంవత్సరం సర్వే శాపమోక్షమవాప్య్యథ ।
యేనేయం విహృతా ధేనుర్నున్దినీ మమ వత్సలా ॥ ౩౯ ॥

తస్మాద్ద్యైర్మానుషే దేహే దీర్ఘకాలం వసిష్యతి ।
తే శప్తాః పథి గచ్ఛన్తీం గణ్ఠాం దృష్ట్వా సరిద్వరామ్ ॥ ౪౦ ॥

ఊచుస్తాం ప్రణతాః సర్వే శప్తాం చింతాతురాం నదీమ్ ।
భవిష్యామో వయం దేవి కథం దేవాః సుధాశనాః ॥ ౪౧ ॥

మానుషాణాం చ జఠరే చిన్తేయ మహతీ హి నః ।
తస్మాత్త్వం మానుషీ భూత్వా జనయాస్మాన్సరిద్వరే ॥ ౪౨ ॥

శస్తనుర్నామ రాజర్షిస్తస్య భార్యా భవానఘే ।
జాతాజ్ఞాతాజ్ఞాలే చాస్మాన్నిక్షిపస్య సురాపగే ॥ ౪౩ ॥

ఏవం శాపవినిర్మోక్షో భవితా నాత్ర సంశయః ।
తథేత్యుక్తాశ్చ తే సర్వే జగ్ముర్లోకం స్వకం పునః ॥ ౪౪ ॥

గణ్ఠాపి నిర్గతా దేవీ చిన్త్యమానా పునః పునః ।
మహాభిషో నృపో జాతః ప్రతీపస్య సుతస్తదా ॥ ౪౫ ॥

శస్తనుర్నామ రాజర్షిర్ధర్మాత్మా సత్యసంకరః ।
ప్రతీపస్తు స్తుతిం చక్రే సూర్యస్యామితతేజసః ॥ ౪౬ ॥

తదా చ సలిలాత్తస్మాన్నిఃసృతా వరవర్ణినీ ।
దక్షిణం శాలసంక్రాశమూరుం భేజే శూభాననా ॥ ౪౭ ॥

అజ్కే స్థితాం స్త్రియం చాహ మా పృష్ట్వా కిం వరాననే ।
మమోరావాస్థితాసి త్వం కిమర్థం దక్షిణే శుభే ॥ ౪౮ ॥

సా తమాహ వరారోహా యదర్థం రాజసత్తమ ।
స్థితాత్యుక్తే కురుశ్రేష్ఠ కామయానాం భజస్వ మామ్ ॥ ౪౯ ॥

తామవోచదథో రాజా రూపయావనశాలినీమ్ |

నాహం పరస్త్రియం కామాద్గచ్ఛేయం వరవర్ణినీమ్ || ౫౦||

స్థితా దక్షిణమూరుం మే త్వమాశ్లిష్య చ భామిని |

అపత్యానాం స్నుషాణాం చ స్థానం విద్ధి శుచిస్మితే || ౫౧||

స్నుషా మే భవ కల్యాణీ జాతే పుత్రేఽతివాఙ్ఘ్రితే |

భవిష్యతి చ మే పుత్రస్తవ పుణ్యాన్న సంశయః || ౫౨||

తథేత్సుక్త్వా గతా సా వై కామినీ దివ్యదర్శనా |

రాజా చాపి గృహం ప్రాప్తశ్చిన్తయంతాం స్త్రియం పునః || ౫౩||

తతః కాలేన కియతా జాతే పుత్రే వయస్విని |

వనం జిగమిషూ రాజా పుత్రం వృత్తాన్తమూచివాన్ || ౫౪||

వృత్తాన్తం కథయిత్వా తు పునరూచే నిజం సుతమ్ |

యది ప్రయాతి సా బాలా త్వాం వనే చారుహాసినీ || ౫౫||

కామయానా వరారోహా తాం భజేథా మనోరమామ్ |

న ప్రష్టవ్యా త్వయా కాసి మన్నియోగాన్నరాధిప || ౫౬||

ధర్మపత్నీం చ తాం కృత్వా భవితా త్వం సుఖీ కిల |

సూత ఉవాచ |

ఏవం సన్నిశ్య తం పుత్రం భూపతిః ప్రీతమానసః || ౫౭||

దత్త్వా రాజ్యశ్రియం సర్వాం వనం రాజా వివేశ హ |

తత్రాపి చ తపస్తప్త్యా సమారాధ్య పరామ్బికామ్ || ౫౮||

జగామ స్వర్గం రాజాసౌ దేహం త్యక్త్వా స్వతేజసా |

రాజ్యం ప్రాప మహాతేజాః శన్తనుః సార్వభౌమికమ్ || ౫౯||

ప్రజాం వై పాలయామాస ధర్మదణ్డో మహీపతిః || ౬౦||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం ద్వితీయస్కంధే ప్రతీపనకాశాచ్ఛన్తనుజన్మవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః || ౨.౩||

౨.౪ చతుర్థోఽధ్యాయః | దేవవ్రతోత్పత్తివర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

ప్రతీపేఽథ దివం యాతే శన్తనుః సత్యవిక్రమః |

బభూవ మృగయాశీలో నిఘ్నన్వాస్యఘ్రాన్మృగాన్మృపః ॥ ౧ ॥

స కదాచిద్వనే ఘోరే గఙ్గాతీరే చరన్మృపః ।
దదర్శ మృగశావాక్షీం సున్దరీం చారుభూషణామ్ ॥ ౨ ॥

దృష్ట్వా తాం నృపతిర్మగ్నః పిత్రోక్తేయం వరాననా ।
రూపయావనసమ్పన్నా సాక్షాల్లక్ష్మీరివాపరా ॥ ౩ ॥

పిబన్మృఖామ్బుజం తస్యా న తృప్తిమగమన్మృపః ।
హృష్టరోమాభవత్తత్ర వ్యాప్తచిత్త ఇవానఘ ॥ ౪ ॥

మహాభిషం సాపి మత్వా ప్రేమయుక్తై బభూవ హా ।
కిఞ్చన్మన్దస్మితం కృత్వా తస్థావగ్రే నృపస్య చ ॥ ౫ ॥

వీక్ష్య తామసితాపాఙ్గీం రాజా ప్రీతమనా భృశమ్ ।
ఉవాచ మధురం వాక్యం సాన్త్యయన్ శ్లక్ష్యయా గిరా ॥ ౬ ॥

దేవీ వా త్వం చ వామోరు మానుషీ వా వరాననే ।
గన్ధర్వీ వాథ యక్షీ వా నాగకన్యాస్పరాపి వా ॥ ౭ ॥

యాసి కాసి వరారోహే భార్యా మే భవ సున్దరి ।
ప్రేమయుక్తస్మితైవ త్వం ధర్మపత్ని భవాద్య మే ॥ ౮ ॥

సూత ఉవాచ ।

రాజా తాం నాభిజానాతి గఙ్గేయమితి నిశ్చింతమ్ ।
మహాభిషం సముత్పన్నం నృపం జానాతి జాహ్నువీ ॥ ౯ ॥

పూర్వప్రేమసమాయోగాచ్చుత్వా వాచం నృపస్య తామ్ ।
ఉవాచ నారీ రాజానం స్మితపూర్వమిదం వచః ॥ ౧౦ ॥

స్త్ర్యువాచ ।

జానామి త్వాం నృపశ్రేష్ఠ ప్రతీపతనయం శుభమ్ ।
కా న వాఙ్చుతి చార్వణీ భావిత్వాత్సదృశం పతిమ్ ॥ ౧౧ ॥

వాగ్బంధనేన నృపశ్రేష్ఠ వరిష్యామి పతిం కిల ।

శృణు మే సమయం రాజన్ వృణోమి త్వాం నృపోత్తమ ॥ ౧౨ ॥

యచ్చ కుర్యామహం కార్యం శుభం వా యది వాశుభమ్ ।
న నిషేధ్యా త్వయా రాజన్న వక్తవ్యం తథాప్రియమ్ ॥ ౧౩ ॥

యదా చ త్వం నృపశ్రేష్ఠ న కరిష్యసి మే వచః ।

తదా ముక్త్యా గమిష్యామి యథేష్టదేశం మారిష ॥ ౧౪॥

స్మృత్వా జన్మ వనూనాం సా ప్రార్థనాపూర్వకం హృది ।
మహాభిషస్య ప్రేమాథ విచిన్త్యైవ చ జాహ్నువీ ॥ ౧౫॥

తథేత్యుక్తాథ సా దేవీ చకార నృపతిం పతిమ్ ।
ఏవం వృతా నృపేణాథ గణ్గా మానుషరూపిణీ ॥ ౧౬॥

నృపస్య మన్దిరం ప్రాప్తా సుభగా వరవర్జినీ ।
నృపతిస్తాం సమాసాద్య చిక్రీడోపవనే శుభే ॥ ౧౭॥

సాపి తం రమయామాస భావజ్ఞా వై వరాజ్ఞనా ।
న బుబోధ నృపః క్రీడన్తాన్స్వర్గణానథ ॥ ౧౮॥

స తయా మృగశావాఙ్శ్యా శచ్యా శతక్రతుర్యథా ।
సా సర్వగుణసమ్పన్నా సోఽపి కామవిచక్షణః ॥ ౧౯॥

రేమాతే మన్దిరే దివ్యే రమానారాయణావివ ।
ఏవం గచ్ఛతి కాలే సా దధార నృపతేస్తుదా ॥ ౨౦॥

గర్భం గణ్గా వసుం పుత్రం సుషువే చారులోచనా ।
జాతమాత్రం సుతం వారి చిక్షేపైవం ద్వితీయకే ॥ ౨౧॥

తృతీయేఽథ చతుర్థేఽథ పంచమే షష్ఠ ఏవ చ ।
సప్తమే వా హతే పుత్రే రాజా చిన్తాపరోఽభవత్ ॥ ౨౨॥

కిం కరోమ్యద్య వంశో మే కథం స్యాత్సుస్థిరో భువి ।
సప్త పుత్రా హతా నూనమనయా పాపరూపయా ॥ ౨౩॥

నివారయామి యది మాం త్యక్త్వా యాస్యతి సర్వథా ।
అష్టమోఽయం సుసమ్ప్రాప్తో గర్భో మే మనసీప్పితః ॥ ౨౪॥

న వారయామి చేదద్య సర్వథేయం జలే క్షిపేత్ ।
భవితా వా న వా చాగ్రే సంశయోఽయం మమాద్భుతః ॥ ౨౫॥

సమ్భవేఽపి చ దృష్టేయం రక్షయేద్వా న రక్షయేత్ ।
ఏవం సంశయితే కార్యే కిం కర్తవ్యం మయాధునా ॥ ౨౬॥

వంశస్య రక్షణార్థం హి యత్నః కార్యః పరో మయా ।
తతః కాలే యదా జాతః పుత్రోఽయమష్టమో వసుః ॥ ౨౭॥

మునేర్యేన హృతా ధేనుర్నున్దిసి స్త్రీజితేన హి ।
తం దృష్ట్వా నృపతిః పుత్రం తామువాచ పతన్వదే ॥ ౨౮॥
దాసోఽస్మి తవ తన్వజ్గీ ప్రార్థయామి శుచిస్మితే ।
పుత్రమేకం పుషామ్యేనం దేహి జీవితమద్య మే ॥ ౨౯॥
హింసితాః సప్త పుత్రా మే కరభోరు త్వయా శుభాః ।
అష్టమం రక్ష సుశ్రోణి పతామి తవ పాదయోః ॥ ౩౦॥
అన్యద్వై ప్రార్థితం తేఽద్య దదామ్యథ చ దుర్లభమ్ ।
వంశో మే రక్షణీయోఽద్య త్వయా పరమశోభనే ॥ ౩౧॥
అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి స్వర్గే వేదవిదో విదుః ।
తస్మాదద్య వరారోహే ప్రార్థయామ్యష్టమం సుతమ్ ॥ ౩౨॥
ఇత్యుక్తాపి గృహీత్వా తం యదా గన్తుం సముత్సుకా ।
తదాతికుపితో రాజా తామువాచాతిదుఃఖితః ॥ ౩౩॥
పాపిష్ఠే కిం కరోమ్యద్య నిరయాన్న బిభేషి కిమ్ ।
కాసి పాపకరాణాం త్వం పుత్రీ పాపరతా సదా ॥ ౩౪॥
యథేచ్ఛం గచ్ఛ వా తిష్ఠ పుత్రో మే స్థీయతామిహ ।
కిం కరోమి త్వయా పాపే వంశాంతకరయానయా ॥ ౩౫॥
ఏవం వదతి భూపాలే సా గృహీత్వా సుతం శిశుమ్ ।
గచ్ఛన్తీ వచనం కోపసంయుతా తమువాచ హ ॥ ౩౬॥
పుత్రకామా సుతం త్వేనం పాలయామి వనే గతా ।
సమయో మే గమిష్యామి వచనం హ్యన్యథాకృతమ్ ॥ ౩౭॥
గణ్గాం మాం వై విజానీహి దేవకార్యార్థమాగతామ్ ।
వసవస్తు పురా శప్తా వసిష్ఠేన మహాత్మనా ॥ ౩౮॥
వ్రజన్తు మానుషీం యోనిం స్థితాం చిన్తాతురాస్తు మామ్ ।
దృష్ట్వేదం ప్రార్థయామాసుర్జననీ నో భవానఘే ॥ ౩౯॥
తేభ్యో దత్త్వా వరం జాతా పత్నీ తే నృపసత్తమ ।
దేవకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం జానీహి సమ్భవో మమ ॥ ౪౦॥
సప్త తే వసవః పుత్రా ముక్తాః శాపాదృషేస్తు తే ।

కియన్తం కాలమేకోఽయం తవ పుత్రో భవిష్యతి || ౪౧||
 గంగాదత్తమిమం పుత్రం గృహాణ శన్తనో స్వయమ్ |
 వసుం దేవం విదిత్వైనం సుఖం భుజ్జ్వ సుతోద్భవమ్ || ౪౨||
 గాఙ్గేయోఽయం మహాభాగ భవిష్యతి బలాధికః |
 అద్య తత్ర నయామ్యేనం యత్ర త్వం వై మయా వృతః || ౪౩||
 దాస్యామి యౌవనప్రాప్తం పాలయిత్వా మహీపతే |
 న మాతృరహితః పుత్రో జీవేన్న చ సుఖీ భవేత్ || ౪౪||
 ఇత్యుక్తాన్తర్దధే గంగా తం గృహీత్వా చ బాలకమ్ |
 రాజా చాతీవ దుఃఖార్తః సంస్థితో నిజమన్దిరే || ౪౫||
 భార్యావిరహజం దుఃఖం తథా పుత్రస్య చాద్భుతమ్ |
 సర్వదా చిన్తయన్నాన్తే రాజ్యం కుర్వన్మహీపతిః || ౪౬||
 ఏవం గచ్ఛతి కాలేఽథ నృపతిర్మృగయాం గతః |
 నిఘ్నన్మృగగణాన్పాణైర్మహిషాన్సూకరాసవి || ౪౭||
 గంగాతీరమనుప్రాప్తః స రాజా శన్తనుస్తదా |
 నదీం స్తోకజలం దృష్ట్వా విస్మితః స మహీపతిః || ౪౮||
 తత్రాపశ్యత్కుమారం తం ముఞ్చన్తం విశిఖాన్బహూన్ |
 ఆకృష్య చ మహాచాపం క్రీడన్తం సరితస్తటే || ౪౯||
 తం వీక్ష్య విస్మితో రాజా న స్మ జానాతి కిఞ్చన |
 నోపలేభే స్మృతిం భూపః పుత్రోఽయం మమ వా న వా || ౫౦||
 దృష్ట్వాప్యమానుషం కర్మ బాణేషు లఘుహస్తతామ్ |
 విద్యాం వాప్రతిమాం రూపం తస్య వై స్మరసన్నిభమ్ || ౫౧||
 పప్రచ్ఛ విస్మితో రాజా కస్య పుత్రోఽసి చానఘ |
 నోవాచ కిఞ్చద్వీరోఽసౌ ముఞ్చఞ్చిలీముఖానథ || ౫౨||
 అన్తర్ధానం గతః సోఽథ రాజా చిన్తాతురోఽభవత్ |
 కోఽయం మమ సుతో బాలః కిం కరోమి వ్రజామి కమ్ || ౫౩||
 గంగాం తుష్టావ భూపాలః స్థితస్తత్ర సమాహితః |
 దర్శనం సా దదౌ చాథ చారురూపా యథా పురా || ౫౪||

దృష్ట్వా తాం చారుసర్వాజ్ఞీం బభాషే నృపతిః స్వయమ్ |
కోఽయం గజ్జే గతో బాలో మమ త్వం దర్శయాధునా || ౫౫ ||

గజ్జోవాచ |
పుత్రోఽయం తవ రాజేన్ద్ర రక్షితశ్చాష్టమో వసుః |
దదామి తవ హస్తే తు గాజ్జేయోఽయం మహాతపాః || ౫౬ ||

కీర్తికర్తా కులస్యాస్య భవితా తవ సువ్రత |
పారితస్త్యఖిలాన్వేదాన్ధనుర్వేదం చ శాశ్వతమ్ || ౫౭ ||

వసిష్ఠస్యాశ్రమే దివ్యే సంస్థితోఽయం సుతస్తవ |
సర్వవిద్యావిధానజ్ఞః సర్వార్థకుశలః శుచిః || ౫౮ ||

యద్వేద జామదగ్న్వోఽసౌ తద్వేదాయం సుతస్తవ |
గృహాణ గచ్ఛ రాజేన్ద్ర సుఖీ భవ నరాధిప || ౫౯ ||

ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధే గజ్ఞా దత్త్వా పుత్రం నృపాయ వై |
నృపతిస్తు ముదా యుక్తో బభూవాతిసుఖాన్వితః || ౬౦ ||

సమాలిక్ష్య సుతం రాజా సమాహ్రూయ చ మస్తకమ్ |
సమారోప్య రథే పుత్రం స్వపురం స ప్రచక్రమే || ౬౧ ||

గత్వా గజాహ్వయం రాజా చకారోత్సవముత్తమమ్ |
దైవజ్ఞం చ సమాహూయ పప్రచ్ఛ చ శుభం దినమ్ || ౬౨ ||

సమాహృత్య ప్రజాః సర్వాః సచివాన్సర్వశః శుభాన్ |
యావరాజ్యేఽథ గాజ్జేయం స్థాపయామాస పార్థివః || ౬౩ ||

కృత్వా తం యువరాజానం పుత్రం సర్వగుణాన్వితమ్ |
సుఖమాస స ధర్మాత్మా న సస్మార చ జాహ్నవీమ్ || ౬౪ ||

సూత ఉవాచ |
ఏతద్వ్యః కథితం సర్వం కారణం వసుశాపజమ్ |
గాజ్జేయస్య తథోత్పత్తిం జాహ్నవ్యాః సమ్భవం తథా || ౬౫ ||

గజ్జావతరణం పుణ్యం వసూనాం సమ్భవం తథా |
యః శృణోతి నరః పాపాన్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః || ౬౬ ||

పుణ్యం పవిత్రమాఖ్యానం కథితం మునిసత్తమాః |
యథా మయా శ్రుతం వ్యాసాత్పురాణం వేదసమ్మితమ్ || ౬౭ ||

ఇతి సఞ్చిన్యమానోఽసౌ బభ్రామ వనమణ్డలమ్ ।

మోహితో గన్ధతోభేన శస్తనుః పవనానుగః ॥ ౧౦॥

స దదర్శ నదీతీరే సంస్థితాం చారుదర్శనామ్ ।

శృంగారరహితాం కాంతాం సుస్థితాం మలినామ్బరామ్ ॥ ౧౧॥

దృష్ట్వా తామసితాపాక్లీం విస్మితః స మహీపతిః ।

అస్యా దేహస్య గన్ధోఽయమితి సజ్ఞాతనిశ్చయః ॥ ౧౨॥

తదద్భుతం రూపమతీవ సుందరం

తథైవ గన్ధోఽఖిలలోకసమ్మతః ।

వయశ్చ తాదృజ్ నవయౌవనం శుభం

దృష్ట్వైవ రాజా కిల విస్మితోఽభవత్ ॥ ౧౩॥

కేయం కుతో వా సముపాగతాధునా

దేవాఙ్నా వా కిము మానుషీ వా ।

గన్ధర్వపుత్రీ కిల నాగకన్యా

జానే కథం గన్ధవతీం ను కామినీమ్ ॥ ౧౪॥

సఞ్చిన్యః చైవం మనసా నృపోఽసౌ

న నిశ్చయం ప్రాప యదా తతః స్వయమ్ ।

గఙ్గాం స్మరన్కామవశం గతోఽథ

పప్రచ్ఛ కాంతాం తటసంస్థితాం చ ॥ ౧౫॥

కాసి ప్రియే కస్య సుతాసి కస్మా-

దిహ స్థితా త్వం విజనే వరోరు ।

ఏకాకినీ కిం వద చారునేత్రే

వివాహితా వా న వివాహితాసి ॥ ౧౬॥

సజ్ఞాతకామోఽహమరాలనేత్రే

త్వాం వీక్ష్య కాంతాం చ మనోరమాం చ ।

బ్రూహి ప్రియే యాసి చికిరసి త్వం

కిం చేతి సర్వం మమ విస్తరేణ ॥ ౧౭॥

ఇత్యేవముక్తా సుదతీ నృపేణ

ప్రోవాచ తం సస్మితమమ్బుజైక్షణా ।

దాశస్య పుత్రీం త్వమవేహి రాజన్

కన్యాం పితుః శాసనసంస్థితాం చ ॥ ౧౮ ॥

తరీమిమాం ధర్మనిమిత్తమేవ
సంవాహయామీహ జలే నృపేన్ద్రాః ।
పితా గృహే మేఽద్య గతోఽస్తి కామం
సత్యం బ్రవీమ్యర్థపతే తవాగ్రే ॥ ౧౯ ॥

ఇత్యేవముక్త్వా విరరామ బాలా
కామాతురస్తాం నృపతిర్భభాషే ।
కురుప్రవీరం కురు మాం పతిం త్వం
వృథా న గచ్ఛేన్నను యౌవనం తే ॥ ౨౦ ॥

న చాస్తి పత్నీ మమ వై ద్వితీయా
త్వం ధర్మపత్నీ భవ మే మృగాక్షి ।
దాసోఽస్మి తేఽహం వశగః సదైవ
మనోభవస్తాపయతి ప్రియే మామ్ ॥ ౨౧ ॥

గతా ప్రియా మాం పరిహృత్య కాన్తా
నాన్యా వృతాహం విధురోఽస్మి కాన్తే ।
త్వాం వీక్ష్య సర్వావయవాతిరమ్యాం
మనో హి జాతం వివశం మదీయమ్ ॥ ౨౨ ॥

శ్రుత్వామృతాస్వాదరసం నృపస్య
వచోఽతిరమ్యం ఖలు దాశకన్యాః ।
ఉవాచ తం సౌత్త్వికభావయుక్తా
కృత్వాతిధైర్యం నృపతిం సుగంధా ॥ ౨౩ ॥

యదాత్థ రాజన్ మయి తత్తథైవ
మన్యేఽహమేతత్తు యథా వచన్తే ।
నాస్మి స్వతన్త్రా త్వమవేహి కామం
దాతా పితా మేఽర్థయ తం త్వమాశు ॥ ౨౪ ॥

న సైవరిణీహాస్మ్యపి దాశపుత్రీ
పితుర్వశేఽహం సతతం చరామి ।
స చేద్దదాతి ప్రథితః పితా మే
గృహాణ పాణిం వశగాస్మి తేఽహమ్ ॥ ౨౫ ॥

మనోభవస్త్వాం నృప కిం దునోతి
 యథా పునర్మాం నవయావనాం చ ।
 దునోతి తత్రాపి హి రక్షణీయా
 ధృతిః కులాచారపరమ్పరాసు ॥ ౨౬ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యా నృపతి కామమోహితః ।
 గతో దాశపతేరేహం తస్యా యాచనహేతవే ॥ ౨౭ ॥

దృష్ట్వా నృపతిమాయాన్తం దాశోఽతివిస్మయం గతః ।
 ప్రణామం నృపతేః కృత్వా కృతాఙ్ఘులిరభాషత ॥ ౨౮ ॥

దాశ ఉవాచ ।

దాసోఽస్మి తవ భూపాల కృతార్థోఽహం తవాగమే ।
 ఆఙ్ఘాం దేహి మహారాజ యదర్థమిహ చాగమః ॥ ౨౯ ॥

రాజోవాచ ।

ధర్మపత్నిం కరిష్యామి సుతామేతాం తవానఘ ।
 త్వయా చేద్దీయతే మహ్యాం సత్యమేతద్భ్రువీమి తే ॥ ౩౦ ॥

దాశ ఉవాచ ।

కన్యారత్నం మదీయం చేద్యత్త్వం ప్రార్థయసే నృప ।
 దాతవ్యం తు ప్రదాస్యామి న త్వదేయం కదాచన ॥ ౩౧ ॥

తస్యాః పుత్రో మహారాజ త్వదన్తే పృథివీపతిః ।
 సర్వథా చాభిషేక్తవ్యో నాన్యః పుత్రస్తవేతి వై ॥ ౩౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

శ్రుత్వావాక్యం తు దాశస్య రాజా చింతాతురోఽభవత్ ।
 గాఙ్ఘేయం మనసా కృత్వా నోవాచ నృపతిస్తదా ॥ ౩౩ ॥

కామాతురో గృహం ప్రాప్తశ్చింతావిష్టో మహీపతిః ।
 న సస్నా బుభుజే నాథ న సుష్యాప గృహం గతః ॥ ౩౪ ॥

చింతాతురం తు తం దృష్ట్వా పుత్రో దేవవ్రతస్తదా ।
 గత్వాపృచ్ఛన్మహీపాలం తదసన్తోషకారణమ్ ॥ ౩౫ ॥

దుర్జయః కోఽస్తి శత్రుస్తే కరోమి వశగం తవ ।

కా చిన్తా నృపశార్దూల సత్యం వద నృపోత్తమ ॥ ౩౬ ॥

కిం తేన జాతేన సుతేన రాజన్
దుఃఖం న జానాతి న నాశయేద్యః ।
ఋణం గ్రహీతుం సముపాగతోఽసౌ
ప్రాగ్నృజం నాత్ర విచారణాస్తి ॥ ౩౭ ॥

విముచ్య రాజ్యం రఘునన్దనోఽపి
తాతాఙ్జయా దాశరథీస్తు రామః ।
వనం గతో లక్ష్మణజానకీభ్యాం
సహోవ శైలం కిల చిత్రకూటమ్ ॥ ౩౮ ॥

సుతో హరిశ్చన్ద్రనృపస్య రాజన్
యో రోహితశ్చైతి ప్రసిద్ధనామా ।
క్రీతోఽథ పిత్రా విపణోద్యతశ్చ
దాసార్పితో విప్రగృహే తు నూనమ్ ॥ ౩౯ ॥

తథాజిగర్తస్య సుతో వరిష్ఠో
నామ్నా శునఃశేప ఇతి ప్రసిద్ధః ।
క్రీతస్తు పిత్రాప్యథ యూపబద్ధః
సమ్మోచితో గాధిసుతేన పశ్చాత్ ॥ ౪౦ ॥

పిత్రాఙ్జయా జామదగ్న్యేన పూర్వం
ఛిన్నం శిరో మాతురితి ప్రసిద్ధమ్ ।
అకార్యమప్యవరితం చ తేన
గురోరనుజ్ఞా చ గరీయసీ కృతా ॥ ౪౧ ॥

ఇదం శరీరం తవ భూపతే న
క్షమోఽస్మి నూనం వద కిం కరోమ్యహమ్ ।
న శోచనీయం మయి వర్తమానే-
ఽప్యసాధ్యమర్థం ప్రతిపాదయామ్యదః ॥ ౪౨ ॥

ప్రబ్రూహి రాజన్స్తవ కాస్తి చిన్తా
నివారయామ్యద్య ధనుర్గృహీత్వా ।
దేహేన మే చేచ్ఛురితార్థతా వా
భవత్వమోఘా భవతశ్చిక్రీర్షా ॥ ౪౩ ॥

ధీక్ తం సుతం యః పితరీప్సితార్థం
 క్షమోఽపి సన్న ప్రతిపాదయేద్యః ।
 జాతేన కిం తేన సుతేన కామం
 పితుర్న చింతాం హి సముద్ధరేద్యః ॥ ౪౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

నిశమ్యేతి వచస్తస్య పుత్రస్య శస్తనుర్నూపః ।
 లజ్జమానస్తు మనసా తమాహ త్వరితం సుతమ్ ॥ ౪౫ ॥

రాజోవాచ ।

చింతా మే మహతీ పుత్ర యస్త్యమేకోఽసి మే సుతః ।
 శూరోఽతిబలవాన్మానీ సక్ష్ణామేష్వపరాజ్ముఖః ॥ ౪౬ ॥

ఏకాపత్యస్య మే తాత వృధేదం జీవితం కిల ।
 మృతే త్వయి మృధే క్షాపి కిం కరోమి నిరాశ్రయః ॥ ౪౭ ॥

ఏషా మే మహతీ చింతా తేనాద్య దుఃఖితోఽత్యహమ్ ।
 నాన్యా చింతాస్తి మే పుత్ర యాం తవాగ్రే వదామ్యహమ్ ॥ ౪౮ ॥

సూత ఉవాచ ।

తదాకర్ణ్యాథ గాక్షేయో మన్త్రివృద్ధానపృచ్ఛత ।
 న మాం వదతి భూపాలో లజ్జయాద్య పరిప్లుతః ॥ ౪౯ ॥

విత్త వార్తాం నృపస్యాద్య పృష్ట్యా యూయం వినిశ్చయాత్ ।
 సత్యం బ్రువన్తు మాం సర్వం తత్కరోమి నిరాకులః ॥ ౫౦ ॥

తచ్చుత్వా తే నృపం గత్వా సంవిజ్ఞాయ చ కారణమ్ ।
 శశంసుర్విదితార్థస్తు గాక్షేయస్తదచింతయత్ ॥ ౫౧ ॥

సహితస్తైర్జగమాశు దాశస్య సదనం తదా ।
 ప్రేమపూర్వమువాచేదం వినమ్రో జాహ్నువీసుతః ॥ ౫౨ ॥

గాక్షేయ ఉవాచ ।

పిత్రే దేహి సుతాం తేఽద్య ప్రార్థయామి సుమధ్యమామ్ ।
 మాతా మేఽస్తు సుతేయం తే దాసోఽత్యస్యాః పరస్తవ ॥ ౫౩ ॥

దాశ ఉవాచ ।

త్వం గృహాణ మహాభాగ పత్నిం కురు నృపాత్మజ ।

పుత్రోఽస్యా న భవేద్రాజా వర్తమానే త్వయీతి వై || ౫౪||

గాజ్గేయ ఉవాచ |

మాతేయం మమ దాశేయీ రాజ్యం వైవ కరోమ్యహమ్ |

పుత్రోఽస్యాః సర్వథా రాజ్యం కరిష్యతి న సంశయః || ౫౫||

దాశ ఉవాచ |

సత్యం వాక్యం మయా జ్ఞాతం పుత్రస్తే బలవాన్భవేత్ |

సోఽపి రాజ్యం బలాన్మూనం గృహ్ణీయాదితి నిశ్చయః || ౫౬||

గాజ్గేయ ఉవాచ |

న దారసంక్లహం నూనం కరిష్యామి హి సర్వథా |

సత్యం మే వచనం తాత మయా భీష్మం వ్రతం కృతమ్ || ౫౭||

సూత ఉవాచ |

ఏవం కృతాం ప్రతిజ్ఞాం తు నిశమ్య రుషజీవకః |

దదౌ సత్యవతీం తస్మై రాజ్ఞే సర్వాంశోభనామ్ || ౫౮||

అనేన విధినా తేన వృతా సత్యవతీ ప్రియా |

న జానాతి పరం జన్మ వ్యాసస్య నృపసత్తమః || ౫౯||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే దేవవ్రతప్రతిజ్ఞావర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః || ౨.౫||

౨.౬ షష్ఠోఽధ్యాయః | యుధిష్ఠిరాదీనాముత్పత్తివర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

ఏవం సత్యవతీ తేన వృతా శన్తనునా కిల |

ద్వౌ పుత్రౌ చ తయా జాతౌ మృతౌ కాలవశాదపి || ౧||

వ్యాసవీర్యాత్తు సజ్ఞాతో ధృతరాష్ట్రోఽన్ధ ఏవ చ |

మునిం దృష్ట్వాథ కామిన్యా నేత్రసమ్మీలనే కృతే || ౨||

శ్వేతరూపా యతో జాతా దృష్ట్వా వ్యాసం సృపాత్మజా |

వ్యాసకోపాత్సముత్పన్నః పాణ్డ్యస్తేన న సంశయః || ౩||

సన్తోషితస్తయా వ్యాసో దాస్యా కామకలావిదా |

విదురస్తు సముత్పన్నో ధర్మాంశః సత్యవాక్ శుచిః || ౪||

రాజ్యే సంస్థాపితః పాణ్డుః కనీయానపి మన్త్రిభిః ।
 అన్ధత్వాద్ధృతరాష్ట్రోఽసౌ నాధికారే నియోజితః ॥ ౫॥
 భీష్మన్యానుమతే రాజ్యం ప్రాప్తః పాణ్డుర్మహాబలః ।
 విదురోఽప్యథ మేధావీ మన్త్రకార్యే నియోజితః ॥ ౬॥
 ధృతరాష్ట్రస్య ద్వే భార్యే గాన్ధారీ సౌబలీ స్మృతా ।
 ద్వితీయా చ తథా వైశ్యా గార్హస్థ్యేషు ప్రతిష్ఠితా ॥ ౭॥
 పాణ్డోరపి తథా పత్న్యో ద్వే ప్రోక్తే వేదవాదిభిః ।
 శౌరసేనీ తథా కున్తి మాద్రీ చ మద్రదేశజా ॥ ౮॥
 గాన్ధారీ సుషువే పుత్రశతం పరమశోభనమ్ ।
 వైశ్యాప్యేకం సుతం కాన్తం యుయుత్సుం సుషువే ప్రియమ్ ॥ ౯॥
 కున్తి తు ప్రథమం కన్యా సూర్యాత్కర్ణం మనోహరమ్ ।
 సుషువే పితృగేహస్థా పశ్చాత్పాణ్డుపరిగ్రహః ॥ ౧౦॥
 ఋషయ ఉచుః ।
 కిమేతత్సూత చిత్రం త్వం భాషసే మునిసత్తమ ।
 జనితశ్చ సుతః పూర్వం పాణ్డునా సా వివాహితా ॥ ౧౧॥
 సూర్యాత్కర్ణః కథం జాతః కన్యాయాం వద విస్తరాత్ ।
 కన్యా కథం పునర్జాతా పాణ్డునా సా వివాహితా ॥ ౧౨॥
 సూత ఉవాచ ।
 శూరసేనసుతా కున్తి బాలభావే యదా ద్విజాః ।
 కున్తిభోజేన రాజ్ఞా తు ప్రార్థితా కన్యకా శుభా ॥ ౧౩॥
 కున్తిభోజేన సా బాలా పుత్రీ తు పరికల్పితా ।
 సేవనార్థం తు దీప్తస్య విహితా చారుహాసినీ ॥ ౧౪॥
 దుర్వాసాస్తు మునిః ప్రాప్తశ్చాతుర్మాన్యే స్థితో ద్విజః ।
 పరిచర్యా కృతా కున్త్యా మునిస్తోషం జగామ హ ॥ ౧౫॥
 దదౌ మన్త్రం శుభం తస్యై యేనాహూతః సురః స్వయమ్ ।
 సమాయాతి తథా కామం పూరయిష్యతి వాఙ్ఘృతమ్ ॥ ౧౬॥
 గతే మునౌ తతః కున్తి నిశ్చయార్థం గృహే స్థితా ।
 చిన్తయామాస మనసా కం సురం సమచిన్తయే ॥ ౧౭॥

ఉదితశ్చ తదా భానుస్తయా దృష్టో దివాకరః ।
మన్త్రోచ్ఛారం తయా కృత్వా చాహూతస్తిగృగుస్తదా ॥ ౧౮ ॥

మణ్డలాన్మానుషం రూపం కృత్వా సర్వాతిపేకలమ్ ।
అవాతరత్తదాకాశాత్సమీపే తత్ర మన్దిరే ॥ ౧౯ ॥

దృష్ట్వా దేవం సమాయాన్తం కున్తీ భానుం సువిస్మితా ।
వేపమానా రజోదోషం ప్రాప్తా సద్యస్తు భామినీ ॥ ౨౦ ॥

కృతాఙ్గులిః స్థితా సూర్యం బభాషే చారులోచనా ।
సుప్రీతా దర్శనేనాద్య గచ్ఛ త్వం నిజమణ్డలమ్ ॥ ౨౧ ॥

సూర్య ఉవాచ ।
ఆహూతోఽస్మి కథం కున్తి త్వయా మన్త్రబలేన వై ।
న మాం భజసి కస్మాత్త్వం సమాహూయ పురోగతమ్ ॥ ౨౨ ॥

కామార్తోఽస్మ్యసితాపాఙ్గి భజ మాం భావసంయుతమ్ ।
మన్త్రేణాధీనతాం ప్రాప్తం క్రీడితుం నయ మామితి ॥ ౨౩ ॥

కున్త్యువాచ ॥

కన్యాస్మ్యహం తు ధర్మజ్ఞ సర్వసాక్షిన్నమామ్యహమ్ ।
తవాప్యహం న దుర్వాచ్యా కులకన్యాస్మి సువ్రత ॥ ౨౪ ॥

సూర్య ఉవాచ ।
లజ్జా మే మహతీ చాద్య యది గచ్ఛామ్యహం వృథా ।
వాచ్యతాం సర్వదేవానాం యాస్యామ్యత్ర న సంశయః ॥ ౨౫ ॥

శస్యామి తం ద్విజం చాద్య యేన మన్త్రః సమర్పితః ।
త్వాం చాపి సుభృశం కున్తి నోచేన్మాం త్వం భజిష్యసి ॥ ౨౬ ॥

కన్యాధర్మః స్థిరస్తే స్యాన్న జ్ఞాన్యన్తి జనాః కిల ।
మత్సమస్తు తథా పుత్రో భవితా తే వరాననే ॥ ౨౭ ॥

ఇత్యుక్త్వా తరణిః కున్తిం తన్మనస్కాం సులజ్జితామ్ ।
భుక్త్వా జగామ దేవేశో వరం దత్త్వాతివాఙ్ఘ్రతమ్ ॥ ౨౮ ॥

గర్భం దధార సుశ్రోణీ సుగుప్తే మన్దిరే స్థితా ।
ధాత్రి వేద ప్రియా చైకా న మాతా న జనస్తథా ॥ ౨౯ ॥

గుప్తః సద్మని పుత్రస్తు జాతశ్చాతిమనోహరః ।
కవచేనాతిరమ్యేణ కుణ్డలాభ్యాం సమన్వితః ॥ ౩౦॥

ద్వితీయ ఇవ సూర్యస్తు కుమార ఇవ చాపరః ।
కరో కృత్వాథ ధాత్రేయీ తామువాచ సులజ్జితామ్ ॥ ౩౧॥

కాం చింతాం కరభోరు త్వమాధత్సే౭ద్య స్థితాస్యహమ్ ।
మజ్జూషాయాం సుతం కున్తి ముఞ్చన్తి వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౩౨॥

కిం కరోమి సుతార్తాహం త్యజే త్వాం ప్రాణవల్లభమ్ ।
మద్దభాగ్యా త్యజామి త్వాం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ ౩౩॥

పాతుత్వాం సగుణాగుణా భగవతీ
సర్వేశ్వరీ చామ్బికా
స్తన్యం వైవ దదాతు విశ్వజననీ
కాత్యాయనీ కామదా ।

ద్రక్ష్యే౭హమ్ముఖపక్కజం సులలితం
ప్రాణప్రియార్థం కదా
త్యక్త్వా త్వాం విజనే వనే రవిసుతం
దుష్టా యథా స్వైరిణీ ॥ ౩౪॥

పూర్వస్మిన్నపి జన్మని త్రిజగతాం
మాతా న చారాధితా
న ధ్యాయతం పదపక్కజం సుఖకరం
దేవ్యాః శివాయాశ్చిరమ్ ।
తేనాహం సుత దుర్భగాస్మి సతతం
త్యక్త్వా పునస్త్యాం వనే
తప్స్యామి ప్రియ పాతకం స్మృతవతీ
బుద్ధ్యా కృతం యత్స్వయమ్ ॥ ౩౫॥

సూత ఉవాచ
ఇత్యుక్త్వా తం సుతం కున్తి మజ్జూషాయాం ధృతం కిల ।
ధాత్రీహస్తే దదౌ భీతా జనదర్శనతస్తథా ॥ ౩౬॥

స్నాత్వా త్రస్తా తదా కున్తి పితృవేశ్మన్యవాస సా ।
మజ్జూషా వహమానా చ ప్రాప్తా హ్యధిరథేన వై ॥ ౩౭॥

రాధా సూతస్య భార్యా వై తయాసౌ ప్రార్థితః సుతః ।
 కర్ణోఽభూద్బలవాన్వీరః పాలితః సూతసద్మని ॥ ౩౮॥
 కున్త్రి వివాహితా కన్యా పాణ్ణునా సా స్వయమ్మరే ।
 మాద్రీ చైవాపరా భార్యా మద్రరాజసుతా శుభా ॥ ౩౯॥
 మృగయాం రమమాణస్తు వనే పాణ్ణుర్మహాబలః ।
 జఘాన మృగబుద్ధ్యా తు రమమాణం మునిం వనే ॥ ౪౦॥
 శప్తస్తేన తదా పాణ్ణుర్మునినా కుపితేన చ ।
 స్త్రీసంక్లం యది కర్తాసి తదా తే మరణం ధువమ్ ॥ ౪౧॥
 ఇతి శప్తస్తు మునినా పాణ్ణుః శోకసమన్వితః ।
 త్యక్త్వా రాజ్యం వనే వాసం చకార భృశదుఃఖితః ॥ ౪౨॥
 కున్త్రి మాద్రీ చ భార్యే ద్వే జగ్మతుః సహ సజ్గతే ।
 సేవనార్థం సతీధర్మం సంశ్రితే మునిసత్తమాః ॥ ౪౩॥
 గంగాతీరే స్థితః పాణ్ణుర్మునీనామాశ్రమేషు చ ।
 శ్శృణ్వానో ధర్మశాస్త్రాణి చకార దుశ్చరం తపః ॥ ౪౪॥
 కథాయాం వర్తమానాయాం కదాచిద్ధర్మసంశ్రితమ్ ।
 అశ్శృణోద్వచనం రాజా సుప్రుష్ఠం మునిభాషితమ్ ॥ ౪౫॥
 అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి స్వర్గే గన్తుం పరస్తప ।
 యేన కేనాప్యపాయేన పుత్రస్య జననం చరేత్ ॥ ౪౬॥
 అంశజః పుత్రికాపుత్రః క్షేత్రజో గోలకస్తథా ।
 కుణ్డః సహోధః కానీనః క్రీతః ప్రాప్తస్తథా వనే ॥ ౪౭॥
 దత్తః కేనాపి చాశక్తౌ ధనగ్రాహిసుతాః స్మృతాః ।
 ఉత్తరోత్తరతః పుత్రా నికృష్టా ఇతి నిశ్చయః ॥ ౪౮॥
 ఇత్యాకర్ణ్య తదా ప్రాహ కున్త్రిం కమలలోచనామ్ ।
 సుతముత్పాదయాశు త్వం మునిం గత్వా తపోఽన్వితమ్ ॥ ౪౯॥
 మమాజ్ఞయా న దోషస్తే పురా రాజ్ఞా మహాత్మనా ।
 వసిష్ఠాజ్ఞనితః పుత్రః సౌదాసేనేతి మే శ్రుతమ్ ॥ ౫౦॥

తం కున్తి వచనం ప్రాహ మమ మన్రోఽస్మి కామదః ।
 దత్తో దుర్వాససా పూర్వం సిద్ధిదః సర్వథా ప్రభో ॥ ౫౦॥
 నిమన్తయేఽహం యం దేవం మన్తేణానేన పార్థివ ।
 ఆగచ్ఛేత్సర్వథాసౌ వై మమ పార్శ్వం నిమన్తితః ॥ ౫౧॥
 భర్తుర్వాక్యేన సా తత్ర స్మృత్వా ధర్మం సురోత్తమమ్ ।
 సన్గమ్య సుషువే పుత్రం ప్రథమం చ యుధిష్ఠిరమ్ ॥ ౫౩॥
 వాయోర్వ్యకోదరం పుత్రం జిష్ఠం చైవ శతక్రతోః ।
 వర్షే వర్షే త్రయః పుత్రాః కున్త్యా జాతా మహాబలాః ॥ ౫౪॥
 మాద్రీ ప్రాహ పతిం పాణ్డుం పుత్రం మే కురు సత్తమ ।
 కిం కరోమి మహారాజ దుఃఖం నాశయ మే ప్రభో ॥ ౫౫॥
 ప్రార్థితా పతినా కున్తి దదౌ మన్తం దయాన్వితా ।
 ఏకపుత్రప్రబంధేన మాద్రీ పతిమతే స్థితా ॥ ౫౬॥
 స్మృత్వా తదాశ్వినౌ దేవౌ మద్రరాజసుతా సుతౌ ।
 నకులః సహదేవశ్చ సుషువే వరవర్ణినీ ॥ ౫౭॥
 ఏవం తే పాణ్డవాః పశ్చు క్షేత్రోత్పన్నాః సురాత్మజాః ।
 వర్షవర్షాస్తరే జాతా వనే తస్మిన్ద్విజోత్తమాః ॥ ౫౮॥
 ఏకస్మిన్సమయే పాణ్డుర్మాద్రీం దృష్ట్వాస్థ నిర్జనే ।
 ఆశ్రమే చాతికామారో జగ్రాహాగతవైశసః ॥ ౫౯॥
 మా మా మా మేతి బహుథా నిషిద్ధోఽపితయా భృశమ్ ।
 ఆలిలిక్ల ప్రియాం దైవాత్పపాత ధరణీతలే ॥ ౬౦॥
 యథా వృక్షగతా వల్లీ ఛిన్నే పతతి వై ద్రుమే ।
 తథా సా పతితా బాలా కుర్వన్తి రోదనం బహు ॥ ౬౧॥
 ప్రత్యాగతా తదా కున్తి రుదతీ బాలకాస్తథా ।
 మునయశ్చ మహాభాగాః శ్రుత్వా కోలాహలం తదా ॥ ౬౨॥
 మృతః పాణ్డుస్తదా సర్వే మునయః సంశితవ్రతాః ।
 సహగ్నిభిర్విధిం కృత్వా గజ్ఞాతీరే తదాదహన్ ॥ ౬౩॥
 చక్రే సహౌవ గమనం మాద్రీ దత్త్వా సుతౌ శిశూ ।

కున్యై ధర్మం పురస్కృత్య సతీనాం సత్యకామతః ॥ ౬౪ ॥

జలదానాదికం కృత్వా మునయస్తత్ర వాసినః ।

పఞ్చపుత్రయతాం కున్తిమనయన్వస్తినాపురమ్ ॥ ౬౫ ॥

తాం ప్రాప్తాం చ సమాజ్ఞాయ గాజ్గేయో విదురస్తథా ।

నగరీం ధృతరాష్ట్రస్య సర్వే తత్ర సమాయయః ॥ ౬౬ ॥

పత్రమ్చక్చ జనాః సర్వే కస్య పుత్రా వరాననే ।

పాణ్డోః శాపం సమాజ్ఞాయ కున్తి దుఃఖాన్వితా తదా ॥ ౬౭ ॥

తానువాచ సురాణాం వై పుత్రాః కురుకులోద్భవాః ।

విశ్వాసార్థం సమాహూతాః కున్త్యా సర్వే సురాస్తదా ॥ ౬౮ ॥

ఆగత్య ఖే తదా తైస్తు కథితం నః సుతాః కిల ।

భీష్మేణ సత్కృతం వాక్యం దేవానాం సత్కృతాః సుతాః ॥ ౬౯ ॥

గతా నాగపురం సర్వే తానాదాయ సుతాన్వధూమ్ ।

భీష్మాదయః ప్రీతచిత్తాః పాలయామాసురర్థతః ॥ ౭౦ ॥

ఏవం పార్థాః సముత్పన్నా గాజ్గేయేనాథ పాలితాః ॥ ౭౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే యుధిష్ఠిరాదీనాముత్పత్తివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౨.౬ ॥

౨.౭ సప్తమోఽధ్యాయః । పాణ్డవానాం కథానకం మృతానాం దర్శనవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

పఞ్చానాం ద్రౌపదీ భార్యా సా మాన్యా సా పతివ్రతా ।

పఞ్చా పుత్రాస్తు తస్యాః స్యుర్భర్తుభ్యోఽతీవ సుందరాః ॥ ౧ ॥

అర్జునస్య తథా భార్యా కృష్ణస్య భగినీ శుభా ।

సుభద్రా యా హృతా పూర్వం జిష్ణునా హరిసమ్మతే ॥ ౨ ॥

తస్యాం జాతో మహావీరో నిహతోఽసౌ రణాజరే ।

అభిమన్యుర్వ్రతాస్తత్ర ద్రౌపద్యాశ్చ సుతాః కిల ॥ ౩ ॥

అభిమన్యోర్వరా భార్యా వైరాటీ చాతిసుందరీ ।

కులాన్తే సుమవే పుత్రం మృతో బాణాగ్నినా శిశుః ॥ ౪ ॥

జీవితః స తు కృష్ణేన భాగినేయసుతః స్వయమ్ ।

ద్రోణీబాణాగ్నినిర్దగ్గః ప్రతాపేనాద్భుతేన చ ॥ ౫॥
 పరిక్షీణేషు వంశేషు జాతో యస్మాద్వరః సుతః ।
 తస్మాత్పరిక్షితో నామ విఖ్యాతః పృథివీతలే ॥ ౬॥
 నిహతేషు చ పుత్రేషు ధృతరాష్ట్రోఽతిదుఃఖితః ।
 తస్థా పాణ్డవరాజ్యే చ భీమవాగ్భాణపీడితః ॥ ౭॥
 గాన్ధారీ చ తథాతిష్ఠత్ పుత్రశోకాతురా భృశమ్ ।
 సేవాం తయోర్దివారాత్రం చకారార్తో యుధిష్ఠిరః ॥ ౮॥
 విదురోఽప్యతిధర్మాత్మా ప్రజ్ఞానేత్రమబోధయత్ ।
 యుధిష్ఠిరస్యానుమతే భ్రాతృపార్శ్వే వ్యతిష్ఠత్ ॥ ౯॥
 ధర్మపుత్రోఽపి ధర్మాత్మా చకార సేవనం పితుః ।
 పుత్రశోకోద్భవం దుఃఖం తస్య విస్మారయన్నివ ॥ ౧౦॥
 యథా శృణోతి వృద్ధోఽసౌ తథా భీమోఽతిరోషితః ।
 వారబాణేనాహనత్తం తు శ్రావయన్సంస్థితాఞ్జనాన్ ॥ ౧౧॥
 మయా పుత్రా హతాః సర్వే దుష్టస్యాన్తస్య తే రణే ।
 దుఃశాసనస్య రుధిరం పీతం హృద్యం తథా భృశమ్ ॥ ౧౨॥
 భునక్తి పిణ్డమన్ధోఽయం మయా దత్తం గతత్రపః ।
 ధ్వాఙ్మవద్వా శ్వవచ్ఛాపి వృథా జీవత్యసౌ జనః ॥ ౧౩॥
 ఏవంవిధాని రూక్షాణి శ్రావయత్యనువాసరమ్ ।
 ఆశ్వాసయతి ధర్మాత్మా మూర్ఖోఽయమితి చ బ్రువన్ ॥ ౧౪॥
 అష్టాదశైవ వర్షాణి స్థిత్యా తత్రైవ దుఃఖితః ।
 ధృతరాష్ట్రో వనే యానం ప్రార్థయామాస ధర్మజమ్ ॥ ౧౫॥
 ఆయాచత ధర్మపుత్రం ధృతరాష్ట్రో మహీపతిః ।
 పుత్రేభ్యోఽహం దదామ్యద్య నిర్వాపం విధిపూర్వకమ్ ॥ ౧౬॥
 వృకోదరేణ సర్వేషాం కృతమత్రోర్ధ్వదైహికమ్ ।
 న కృతం మమ పుత్రాణాం పూర్వవైరమనుస్మరన్ ॥ ౧౭॥
 దదాసి చేద్ధనం మహ్యాం కృత్వా చైవోర్ధ్వదైహికమ్ ।
 గమిష్యేఽహం వనం తప్తుం తపః స్వర్గఫలప్రదమ్ ॥ ౧౮॥

ఏకాన్తే విదురేణోక్తో రాజా ధర్మసుతః శుచిః ।
 ధనం దాతుం మనశ్చక్రే ధృతరాష్ట్రాయ చార్ధినే ॥ ౧౯ ॥
 సమాహూయ నిజాన్మర్వానువాచ పృథివీపతిః ।
 ధనం దాన్యే మహాభాగాః పిత్రే నిర్వాపకామినే ॥ ౨౦ ॥
 తచ్చుత్వా వచనం భ్రాతుర్వైష్ణవస్యామితతేజసః ।
 సజ్గహేఽస్య మహాబాహుర్మారుతిః కుపితోఽబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥
 ధనం దేయం మహాభాగ దుర్యోధనహితాయ కిమ్ ।
 అన్తోఽపి సుఖమాప్నోతి మూర్ఖత్వం కిమతః పరమ్ ॥ ౨౨ ॥
 తవ దుర్మన్త్రితేనాథ దుఃఖం ప్రాప్తా వనే వయమ్ ।
 ద్రౌపదీ చ మహాభాగా సమాసీతా దురాత్మనా ॥ ౨౩ ॥
 విరాటభవనే వాసః ప్రసాదాత్తవ సువ్రత ।
 దాసత్వం చ కృతం సర్వైర్మత్స్యస్యామితవిక్రమైః ॥ ౨౪ ॥
 దేవితా త్వం న చేజ్జ్యేష్ఠః ప్రభవేత్సజ్జయః కథమ్ ।
 సూపకారో విరాటస్య హత్వాభూవం తు మాగధమ్ ॥ ౨౫ ॥
 బృహన్నలా కథం జిష్ణుర్భవేద్బాలస్య నర్తకః ।
 కృత్వా వేషం మహాబాహుర్వోషాయా వాసవాత్మజః ॥ ౨౬ ॥
 గాణ్డీవశోభితౌ హస్తౌ కృతౌ కఙ్కణశోభితౌ ।
 మానుషం చ వపుః ప్రాప్య కిం దుఃఖం స్యాదతః పరమ్ ॥ ౨౭ ॥
 దృష్ట్వా వేణీం కృతాం మూర్ధ్ని కఙ్కలం లోచనే తథా ।
 ఆసిం గృహీత్వా తరసా ఛేద్మ్యహం నాన్యథా సుఖమ్ ॥ ౨౮ ॥
 అపృష్ట్వా చ మహీపాలం నిక్షిప్తోఽగ్నిర్మయా గృహే ।
 దగ్ధకామశ్చ పాపాత్మా నిర్దగ్ధోఽసౌ పురోచనః ॥ ౨౯ ॥
 కీచకా నిహతాః సర్వే త్వామపృష్ట్వా జనాధిప ।
 న తథా నిహతాః సర్వే సభార్యా ధృతరాష్ట్రజాః ॥ ౩౦ ॥
 మూర్ఖత్వం తవ రాజేన్ద్ర గన్ధర్వేభ్యశ్చ మోచితాః ।
 దుర్యోధనాదయః కామం శత్రవో నిగడికృతాః ॥ ౩౧ ॥
 దుర్యోధనహితాయాద్య ధనం దాతుం త్వమిచ్ఛసి ।

నాహం దదే మహీపాల సర్వథా ప్రేరితస్త్యయా ॥ ౩౨॥
 ఇత్యుక్త్వా నిర్గతే భీమే త్రిభిః పరివృతో నృపః ।
 దదౌ విత్తం సుబహులం ధృతరాష్ట్రాయ ధర్మజః ॥ ౩౩॥
 కారయామాస విధివత్పుత్రాణాం చౌర్షదైహికమ్ ।
 దదౌ దానాని విప్రేభ్యో ధృతరాష్ట్రోఽమ్బికాసుతః ॥ ౩౪॥
 కృత్వోర్షదైహికం సర్వం గాన్ధారీసహితో నృపః ।
 ప్రవేశ వనం తూర్ణం కున్త్యా చ విదురేణ చ ॥ ౩౫॥
 సజ్జయేన పరిజ్ఞాతో నిర్గతోఽసౌ మహామతిః ।
 పుత్రైర్నివార్యమాణాపి శూరసేనసుతా గతా ॥ ౩౬॥
 విలపస్థిమసేనోఽపి తథాన్యే చాపి కౌరవాః ।
 గణ్ఘతీరాత్పరావృత్య యయుః సర్వే గజాహ్వయమ్ ॥ ౩౭॥
 తే గత్వా జాహ్నువీతీరే శతయూపాశ్రమం శుభమ్ ।
 కృత్వా తృణైః కుటీం తత్ర తపస్తేషుః సమాహితాః ॥ ౩౮॥
 గతాన్యబ్ధాని షట్ తేషాం యదా యాతా హి తాపసాః ।
 యుధిష్ఠిరస్తు విరహాదనుజానిదమబ్రవీత్ ॥ ౩౯॥
 స్వప్నే దృష్టా మయా కుస్తీ దుర్బలా వనసంస్థితా ।
 మనో మే జాయతే ద్రష్టుం మాతరం పితరౌ తథా ॥ ౪౦॥
 విదురం చ మహాత్మానం సజ్జయం చ మహామతిమ్ ।
 రోచతే యది వః సర్వాన్ వ్రజామ ఇతి మే మతిః ॥ ౪౧॥
 తతస్త్వే భ్రాతరః సర్వే సుభద్రా ద్రౌపదీ తథా ।
 వైరాటీ చ మహాభాగా తథా నాగరికో జనః ॥ ౪౨॥
 ప్రాప్తాః సర్వజనైః సార్థం పాణ్డవా దర్శనోత్సుకాః ।
 శతయూపాశ్రమం ప్రాప్య దదృశుః సర్వ ఏవ తే ॥ ౪౩॥
 విదురో న యదా దృష్టో ధర్మస్తం పృష్టవాంస్తదా ।
 క్షాన్తే స విదురో ధీమాంస్తమువాచామ్బికాసుతః ॥ ౪౪॥
 విరక్తశ్చరతే క్షత్తా నిరీహో నిష్పరిగ్రహః ।
 కుతోఽప్యేకాన్తసంవాసీ ధ్యాయతేఽన్తః సనాతనమ్ ॥ ౪౫॥

గణ్ధం గచ్ఛన్ద్వితీయేఽహ్ని వనే రాజా యుధిష్ఠిరః ।
 దదర్శ విదురం జ్ఞామం తపసా సంశితవ్రతమ్ ॥ ౪౬ ॥
 దృష్ట్వోవాచ మహీపాలో వందేఽహం త్వాం యుధిష్ఠిరః ।
 తస్థా శ్రుత్వా చ విదురః స్థాణుభూత ఇవానఘః ॥ ౪౭ ॥
 క్షణేన విదురస్యాస్యాన్నిఃసృతం తేజ అద్భుతమ్ ।
 లీనం యుధిష్ఠిరస్యాన్యే ధర్మాంశత్వాత్పరస్పరమ్ ॥ ౪౮ ॥
 క్షత్వా జహౌ తదా ప్రాణాఞ్చుశోచాతి యుధిష్ఠిరః ।
 దాహార్థం తస్య దేహస్య కృతవానుద్యమం నృపః ॥ ౪౯ ॥
 శృణ్వణ్యతస్తు తదా రాజ్ఞో వాగువాచాశరీరిణీ ।
 విరక్తోఽయం న దాహార్హో యథేష్టం గచ్ఛ భూపతే ॥ ౫౦ ॥
 శ్రుత్వా తే భ్రాతరః సర్వే సస్సుర్గణ్ధజలేఽమలే ।
 గత్వా నివేదయామాసుర్ధృతరాష్ట్రాయ విస్తరాత్ ॥ ౫౧ ॥
 స్థితాస్తత్రాశ్రమే సర్వే పాణ్డవా నాగరైః సహ ।
 తత్ర సత్యవతీనూనుర్నారదశ్చ సమాగతః ॥ ౫౨ ॥
 మునయోఽన్యే మహాత్మానశ్చాగతా ధర్మనన్దనమ్ ।
 కుస్తీ ప్రాహ తదా వ్యాసం సంస్థితం శుభదర్శనమ్ ॥ ౫౩ ॥
 కృష్ణ కర్ణస్తు పుత్రో మే జాతమాత్రస్తు వీక్షితః ।
 మనో మే తప్యతేఽత్యర్థం దర్శయస్వ తపోధన ॥ ౫౪ ॥
 సమర్థోఽసి మహాభాగ కురు మే వాఞ్ఞాతం ప్రభో ।
 గాన్ధార్యువాచ ।
 దుర్యోధనో రణేఽగచ్ఛద్వీక్షితో న మయా మునే ॥ ౫౫ ॥
 తం దర్శయ మునిశ్రేష్ఠ పుత్రం మే త్వం సహానుజమ్ ।
 సుభద్రోవాచ ।
 అభిమన్యుం మహావీరం ప్రాణాదప్యధికం ప్రియమ్ ॥ ౫౬ ॥
 ద్రష్టుకామాస్మి సర్వజ్ఞ దర్శయాద్య తపోధన ।
 సూత ఉవాచ ।
 ఏవంవిధాని వాక్యాని శ్రుత్వా సత్యవతీసుతః ॥ ౫౭ ॥
 ప్రాణాయామం తతః కృత్వా దధ్యౌ దేవీం సనాతనీమ్ ।

సన్ధ్యాకాలేఽథ సమ్ప్రాప్తే గణ్ధాయాం మునిసత్తమః ॥ ౫౮ ॥

సర్వాస్తాంశ్చ సమాహూయ యుధిష్ఠిరపురోగమాన్ ।

తుష్టావ విశ్వజననీం స్నాత్వా పుణ్యసరిజ్జలే ॥ ౫౯ ॥

ప్రకృతిం పురుషారామాం సగుణాం నిర్గుణాం తథా ।

దేవదేవీం బ్రహ్మరూపాం మణిద్వీపాధివాసినీమ్ ॥ ౬౦ ॥

యదా న వేధా న చ విష్ణురీశ్వరో

న వాసవో నైవ జలాధిపస్తథా ।

న విత్తపో నైవ యమశ్చ పావక-

స్తదాసి దేవి త్వమహం నమామి తామ్ ॥ ౬౧ ॥

జలం న వాయుర్న ధరా న చామ్బరం

గుణా న తేషాం చ న చేన్ద్రియాణ్యహమ్ ।

మనో న బుద్ధిర్న చ తిగ్మగుః శశీ

తదాసి దేవి త్వమహం నమామి తామ్ ॥ ౬౨ ॥

ఇమం జీవలోకం సమాధాయ చిత్తే

గుణైర్నిజ్జకోశం చ నీత్వా సమాధౌ ।

స్థితా కల్పకాలం నయస్యాత్మతన్త్రా

న కోఽప్యస్తి వేత్తా వివేకం గతోఽపి ॥ ౬౩ ॥

ప్రార్థయత్యేష మాం లోకో మృతానాం దర్శనం పునః ।

నాహం క్షమోఽస్మి మాతస్త్వం దర్శయాశు జనాన్మృతాన్ ॥ ౬౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం స్తుతా తదా దేవీ మాయా శ్రీభువనేశ్వరీ ।

స్వర్గాదాహూయ సర్వాన్వై దర్శయామాస పార్థివాన్ ॥ ౬౫ ॥

దృష్ట్వా కున్తీ చ గాన్ధారీ సుభద్రా చ విరాటజా ।

పాణ్డవా ముముదుః సర్వే వీక్ష్య ప్రత్యాగతాన్స్వకాన్ ॥ ౬౬ ॥

పునర్విసరితాస్తేన వ్యాసేనామితతేజసా ।

స్మృత్వా దేవీం మహామాయామిన్ద్రజాలమివోద్యతమ్ ॥ ౬౭ ॥

తదా పృష్ట్వా యయుః సర్వే పాణ్డవా మునయస్తథా ।

రాజా నాగపురం ప్రాప్తః కుర్వన్ వ్యాసకథాం పథి ॥ ౬౮ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం ద్వితీయస్కంధే
పాణ్డవానాం కథానకం మృతానాం దర్శనవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౭॥

౨.౮ అష్టమోఽధ్యాయః । రురుచరిత్రవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

తతో దినే తృతీయే చ ధృతరాష్ట్రః స భూపతిః ।

దావాగ్నినా వనే దగ్ధః సభార్యః కున్తిసంయుతః ॥ ౧॥

సంజ్ఞాయస్తీర్థయాత్రాయాం గతస్యక్వాప్య మహీపతిమ్ ।

శ్రుత్వా యుధిష్ఠిరో రాజా నారదాద్దుఃఖమాప్తవాన్ ॥ ౨॥

షట్రింశేఽథ గతే వర్షే కౌరవాణాం క్షయాత్పునః ।

ప్రభాసే యాదవాః సర్వే విప్రశాపాత్క్షయం గతాః ॥ ౩॥

తే పీత్వా మదిరాం మత్తాః కృత్వా యుద్ధం పరస్పరమ్ ।

క్షయం ప్రాప్తా మహాత్మానః పశ్యతో రామకృష్ణయోః ॥ ౪॥

దేహం తత్యాజ రామస్తు కృష్ణః కమలలోచనః ।

వ్యాధబాణహతః శాపం పాలయన్భగవాన్దరిః ॥ ౫॥

వసుదేవస్తు తచ్చుత్వా దేహత్యాగం హరేరథ ।

జహౌ ప్రాణాఙ్కుచీన్కృత్వా చిత్తే శ్రీభువనేశ్వరీమ్ ॥ ౬॥

అర్జునస్తు తతో గత్వా ప్రభాసే చాతిదుఃఖితః ।

సంస్కారం తత్ర సర్వేషాం యథాయోగ్యం చకార హ ॥ ౭॥

సమీక్ష్యాథ హరేర్దేహం కృత్వా కాష్ఠస్య సంజ్ఞాయమ్ ।

అష్టాభిః సహ పత్నీభిర్దాహయామాస పార్థివః ॥ ౮॥

దేహం రామస్య రేవత్యా సహ దగ్ధ్వా విభావసౌ ।

అర్జునో ద్వారకామేత్య పురాన్నిష్కామయజ్జనమ్ ॥ ౯॥

పురీ సౌ వాసుదేవస్య ప్లావితోదధినా తతః ।

అర్జునః సర్వలోకాన్వై గృహీత్వా నిర్గతస్తదా ॥ ౧౦॥

కృష్ణపత్న్యస్తదా మార్గే చౌరాభీరైశ్చ లుణ్ణితా ।

ధనం సర్వం గృహీతం చ నిస్తేజశ్చార్జునోఽభవత్ ॥ ౧౧॥

ఇన్ద్రప్రస్థే సమాగత్య వజ్రో రాజా కృతస్తదా ।

అనిరుద్ధసుతో నామ్నా పార్థేనామితతేజసా ॥ ౧౨ ॥
 వ్యాసాయ కథితం దుఃఖం తేనోక్తోఽసౌ మహారథః ।
 పునర్యదా హరిస్త్యశ్చ భవితాసి మహామతే ॥ ౧౩ ॥
 తదా తేజస్తవాత్యుగ్రం భవిష్యతి పునర్యుగే ।
 తచ్చుత్వా వచనం పార్థో గత్వా నాగపురేఽర్జునః ॥ ౧౪ ॥
 దుఃఖితో ధర్మరాజానం వృత్తాన్తం సర్వమబ్రవీత్ ।
 దేహత్యాగం హరేః శ్రుత్వా యాదవానాం క్షయం తథా ॥ ౧౫ ॥
 గమనాయ మతిం చక్రే రాజా హైమాచలం ప్రతి ।
 షట్రింశద్వాదికం రాజ్యే స్థాపయిత్వోత్తరాసుతమ్ ॥ ౧౬ ॥
 నిర్జగామ వనం రాజా ద్రౌపద్యా భ్రాతృభిః సహ ।
 షట్రింశచ్చైవ వర్షాణి కృత్వా రాజ్యం గజాహ్వయే ॥ ౧౭ ॥
 గత్వా హిమాచలే షట్ తే జహుః ప్రాణాన్పుథాసుతాః ।
 పరీక్షిదపి రాజర్షిః ప్రజాః సర్వాః సుధార్మికః ॥ ౧౮ ॥
 అపాలయచ్చ రాజేన్ద్రః షష్టివర్షాణ్యతన్ద్రితః ।
 బభూవ మృగయాశీలో జగామ చ వనం మహత్ ॥ ౧౯ ॥
 విద్ధం మృగం విచిన్వానో మధ్యాహ్నా భూపతిః స్వయమ్ ।
 తృషితశ్చ పరిశ్రాన్తః క్షుధితశోఽత్తరాసుతః ॥ ౨౦ ॥
 రాజా ఘర్మేణ సన్నప్తో దదర్శ మునిమన్త్రికే ।
 ధ్యానే స్థితం మునిం రాజా జలం పప్రచ్చ చాతురః ॥ ౨౧ ॥
 నోవాచ కిళ్్చిన్మౌనస్థశ్చుకోప నృపతిస్తదా ।
 మృతం సర్పం తదాదాయ ధనుష్కోట్యా తృషాతురః ॥ ౨౨ ॥
 కలినావిష్టచిత్తస్తు కణ్ఠే తస్య న్యవేశయత్ ।
 ఆరోపితే తథా సర్పే నోవాచ మునిసత్తమః ॥ ౨౩ ॥
 న చచాల సమాధిస్థో రాజాపి స్వగృహం గతః ।
 తస్య పుత్రోఽతితేజస్వీ గవిజాతో మహాతపాః ॥ ౨౪ ॥
 మహాశక్తోఽథ శుశ్రావ క్రీడమానో వనాన్త్రికే ।
 మిత్రాణ్యాంపశ్చ తత్పుత్రం పితుః కణ్ఠే తవాధునా ॥ ౨౫ ॥

లమ్భితోఽస్తి మృతః సర్పః కేనాపీతి మునీశ్వర ।
 తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా చుకోపాతిశయం తదా ॥ ౨౬ ॥
 శశాప నృపతిం క్రుద్ధో గృహీత్వాశు కరే జలమ్ ।
 పితుః కఠ్ఠేఽద్య మే యేన వినిక్షిప్తో మృతోరగః ॥ ౨౭ ॥
 తక్షకః సప్తరాత్రేణ తం దశేత్వాపపూరుషమ్ ।
 మునేః శిష్యోఽథ రాజానం సముపేత్య గృహే స్థితమ్ ॥ ౨౮ ॥
 శాపం నివేదయామాస మునిపుత్రేణ చార్పితమ్ ।
 అభిమన్యుసుతః శ్రుత్వా శాపం దత్తం ద్విజేన వై ॥ ౨౯ ॥
 అనివార్యం చ విజ్ఞాయ మన్త్రివృద్ధానువాచ హా ।
 శస్త్రోఽహం ద్విజరూపేణ మమ ద్వేషాదసంశయమ్ ॥ ౩౦ ॥
 కిం విధేయం మయామాత్యా ఉపాయశ్చిన్యతామిహ ।
 మృత్యుః కిలానివార్యోఽసౌ వదన్తి వేదవాదినః ॥ ౩౧ ॥
 యత్పస్తథాపి శాస్త్రోక్తః కర్తవ్యః సర్వథా బుధైః ।
 ఉపాయవాదినః కేచిత్ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ ౩౨ ॥
 విజ్ఞోపాయేన సిద్ధ్యన్తి కార్యాణి నేతరస్య చ ।
 మణిమన్త్రాషధీనాం వై ప్రభావాః ఖలు దుర్విదః ॥ ౩౩ ॥
 న భవేదితి కిం తైస్తు మణిమద్భిః సుసాధితైః ।
 సర్పదష్టా పురా భార్యా మునేః సజ్జీవితా మృతా ॥ ౩౪ ॥
 దత్త్వార్థమాయుషస్సేన మునినా సా వరాప్సరాః ।
 భవితవ్యే న విశ్వాసః కర్తవ్యః సర్వథా బుధైః ॥ ౩౫ ॥
 ప్రత్యక్షం తత్ర దృష్టాన్తం పశ్యన్తు సచివాః కిల ।
 దివి కోఽపి పృథివ్యాం వా దృశ్యతే పురుషః క్వచిత్ ॥ ౩౬ ॥
 దైవే మతిం సమాధాయ యస్త్రీషేత్తు నిరుద్యమః ।
 విరక్తన్తు యతిర్భూత్వా భిక్షార్థం యాతి సర్వథా ॥ ౩౭ ॥
 గృహస్థానాం గృహే కామమాహూతో వాఢవాన్యథా ।
 యదృచ్ఛయోపపన్నం చ క్షిప్తం కేనాపి వా ముఖే ॥ ౩౮ ॥
 ఉద్యమేన వినా చాస్యాదుదరే సంవిశేత్కథమ్ ।

ప్రయత్నశ్చోద్వ్యమే కారోఽయదా సిద్ధిం న యాతి చేత్ ॥ ౩౯॥

తదా దైవం స్థితం చేతి చిత్తమాలమ్బయేద్బుధః ।

మన్త్రిణ ఊమః ।

కో మునిర్యోన దత్త్వార్థమాయుషో జీవితా ప్రియా ॥ ౪౦॥

కథం మృతా మహారాజ తన్నో బ్రూహి సవిస్తరమ్ ।

రాజోవాచ ।

భృగోర్భార్యో వరారోహా పులోమా నామ సుందరీ ॥ ౪౧॥

తస్యాం తు చ్యవనో నామ మునిర్జాతోఽతివిశ్రుతః ।

చ్యవనస్య చ శర్యాతేః సుకన్యా నామ సుందరీ ॥ ౪౨॥

తస్యాం జజ్ఞే సుతః శ్రీమాన్ప్రమతిర్నామ విశ్రుతః ।

ప్రమతేస్తు ప్రియా భార్యో ప్రతాపీ నామ విశ్రుతా ॥ ౪౩॥

రురున్నామ సుతో జాతస్తథా పరమతాపసః ।

తస్మింశ్చ సమయే కశ్చిత్స్థూలకేశశ్చ విశ్రుతః ॥ ౪౪॥

బభూవ తపసా యుక్తో ధర్మాత్మా సత్యసమ్మతః ।

ఏతస్మిన్నస్తరే మాన్యా మేనకా చ వరాప్సరాః ॥ ౪౫॥

క్రీడాం చక్రే నదీతీరే త్రిషు లోకేషు సుందరీ ।

గర్భం విశ్వావసోః ప్రాప్య నిర్గతా వరవర్ణినీ ॥ ౪౬॥

స్థలకేశాశ్రమే గత్వా విససర్జ వరాప్సరాః ।

కన్యకాం చ నదీతీరే త్రిషు లోకేషు సుందరీమ్ ॥ ౪౭॥

దృష్ట్వానాథాం తదా కన్యాం జగ్రాహ మునిసత్తమః ।

పుషోష స్థూలకేశస్తు నామ్నా చక్రే ప్రమద్యరామ్ ॥ ౪౮॥

సా కాలే యౌవనం ప్రాప్తా సర్వలక్షణసంయుతా ।

రురుర్దృష్ట్వాథ తాం బాలాం కామబాణార్ధితో హ్యభూత్ ॥ ౪౯॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే రురుచరిత్రవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౮॥

౨.౯ నవమోఽధ్యాయః | పరీక్షిద్రాక్షో గుప్తగృహే వాసవర్ణనమ్ |

పరీక్షిదువాచ |

కామార్తః స మునిర్గత్వా రురుః సుప్తో నిజాశ్రమే |

పితా పప్రచ్ఛ దీనం తం కిం రురో విమనా ఆసి || ౧||

స తమాహూతికామార్తః స్థూలకేశస్య చాశ్రమే |

కన్యా ప్రమద్యరా నామ సా మే భార్యా భవేదితి || ౨||

స గత్వా ప్రమతిస్తూర్ణం స్థూలకేశం మహామునిమ్ |

ప్రముహ్య సముఖం కృత్వా యయాచే తాం వరాననామ్ || ౩||

దదౌ వాచం స్థూలకేశః ప్రదాస్యామి శుభేఽహని |

వివాహార్థం చ సమ్భారం రచయామాసతుర్వనే || ౪||

ప్రమతిః స్థూలకేశశ్చ వివాహార్థం సముద్యతౌ |

బహూవతుర్మహాత్మానౌ సమీపస్థౌ తపోవనే || ౫||

తస్మిన్నవసరే కన్యా రమమాణా గృహాంజ్ఞే |

ప్రసుప్తం పన్నగం పాదేనాస్పృశచ్ఛారులోచనా || ౬||

దష్టా తు పన్నగేనాథ సా మమార వరాంజ్ఞనా |

కోలాహలస్తదా జాతో మృతాం దృష్ట్వా ప్రమద్యరామ్ || ౭||

మిలితా మునయః సర్వే చుక్రుశుః శోకసంయుతాః |

భూమౌ తాం పతితాం దృష్ట్వా పితా తస్యాతిదుఃఖితః || ౮||

రురోద విగతప్రాణాం దీప్యమానాం సుతేజసా |

రురుః శ్రుత్వా తదాక్రందం దర్శనార్థం సమాగతః || ౯||

దదర్శ పతితాం తత్ర సజీవామివ కామినీమ్ |

రుదంతం స్థూలకేశం చ దృష్ట్వాన్యాన్పషిసత్తమాన్ || ౧౦||

రురుః స్థానాదృప్హిర్గత్వా రురోద విరహాకులః |

అహో దైవేన సర్వోఽయం ప్రేషితః పరమాద్భుతః || ౧౧||

మమ శర్మవిఘాతాయ దుఃఖహేతురయం కిల |

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి మృతా మే ప్రాణవల్లభా || ౧౨||

న వై జీవితమిచ్ఛామి వియుక్తః ప్రియయానయా |

నాలిజ్జీతా వరారోహా న మయా చుమ్భితా ముఖే || ౧౩ ||
 న పాణిగ్రహణం ప్రాప్తం మన్దభాగ్యేన సర్వథా |
 లాజాహోమస్తథా చాగ్నో న కృతస్తనయా సహ || ౧౪ ||
 మానుష్యం ధిగిదం కామం గచ్ఛన్త్యద్య మమాసవః |
 దుఃఖితస్య న వా మృత్యుర్వాఞ్చితః సముపైతి హి || ౧౫ ||
 సుఖం తర్హి కథం దివ్యమాప్యతే భువి వాఞ్చితమ్ |
 ప్రపతామి హ్రదే ఘోరే పావకే ప్రపతామ్యహమ్ || ౧౬ ||
 విషమద్మి గలే పాశం కృత్వా ప్రాణాన్స్త్యజామ్యహమ్ |
 విలప్యైవం రురుస్తత్ర విచార్య మనసా పునః || ౧౭ ||
 ఉపాయం చింతయామాస స్థితస్తస్మిన్నదీతదే |
 మరణాత్కిం ఫలం మే స్యాదాత్మహత్యా దురత్యయా || ౧౮ ||
 దుఃఖితశ్చ పితా మే స్యాజ్జననీ చాతిదుఃఖితా |
 దైవస్తుష్టో భవేత్కామం దృష్ట్వా మాం త్యక్తజీవితమ్ || ౧౯ ||
 సర్వః ప్రముదితశ్చ స్యాన్మత్తయే నాత్ర సంశయః |
 ఉపకారః ప్రియాయాః కః పరలోకే భవేదపి || ౨౦ ||
 మృతే మయ్యాత్మఘాతేన విరహాత్పిడితేఽపి చ |
 పరలోకే ప్రియా సాపి న మే స్యాదాత్మఘాతినః || ౨౧ ||
 ఏతదర్థం మృతే దోషా మయి నైవామృతే పునః |
 విమ్మత్స్యైవ రురుస్తత్ర స్నాత్వాచమ్య శుచిః స్థితః || ౨౨ ||
 అబ్రవీద్వచనం కృత్వా జలం పాణావసౌ మునిః |
 యన్మయా సుకృతం కిఞ్చిత్కృతం దేవార్చనాదికమ్ || ౨౩ ||
 గురవః పూజితా భక్త్యా హుతం జప్తం తపః కృతమ్ |
 ఆధీతాస్త్యఖిలా వేదా గాయత్రీ సంస్కృతా యది || ౨౪ ||
 రవిరారాధితస్నేన సజ్జీవతు మమ ప్రియా |
 యది జీవేన్న మే కాంతా త్యజే ప్రాణానహం తతః || ౨౫ ||
 ఇత్యుక్త్యా తజ్జలం భూమౌ చిక్షేపారాధ్య దేవతాః |
 రాజోవాచ |
 ఏవం విలపతస్తస్య భార్యయా దుఃఖితస్య చ || ౨౬ ||

దేవదూతస్తదాభ్యేత్య వాక్యమాహ రురుం తతః ।

దేవదూత ఉవాచ ।

మాకార్షిః సాహసం బ్రహ్మన్కథం జీవేన్మృతా ప్రియా ॥ ౨౭॥

గతాయురేషా సుశ్రోణీ గన్ధర్వాప్సరసోః సుతా ।

అన్యాయం కామయ చార్వణీం మృతేయం చావివాహితా ॥ ౨౮॥

కిం రోదిషి సుదుర్బుధ్ధే కా ప్రీతిస్తేనయా సహ ।

రురురువాచ ।

దేవదూత న చాన్యాయం వై వరిష్యామ్యహమఙ్గనామ్ ॥ ౨౯॥

యది జీవేన్న జీవేద్వా మర్తవ్యం చాధునా మయా ।

రాజోవాచ ।

విదిత్వేతి హఠం తస్య దేవదూతో ముదాన్వితః ॥ ౩౦॥

ఉవాచ వచనం తథ్యం సత్యం చాతిమనోహరమ్ ।

ఉపాయం శృణు విప్రేస్త్వ విహితం యత్సరైః పురా ॥ ౩౧॥

ఆయుషోఽర్థప్రదానేన జీవయాశు ప్రమద్వరామ్ ।

రురురువాచ ।

ఆయుషోఽర్థం ప్రయచ్ఛామి కన్యామై నాత్ర సంశయః ॥ ౩౨॥

అద్య ప్రత్యావృతప్రాణా ప్రోత్తిష్ఠతు మమ ప్రియా ।

విశ్వావసుస్తదా తత్ర విమానేన సమాగతః ॥ ౩౩॥

జ్ఞాత్వా పుత్రీం మృతాం చాశు స్వర్గలోకాత్ప్రమద్వరామ్ ।

తతో గన్ధర్వరాజశ్చ దేవదూతశ్చ సత్తమః ॥ ౩౪॥

ధర్మరాజముపేత్యేదం వచనం ప్రత్యభాషతామ్ ।

ధర్మరాజ రురోః పత్నీ సుతా విశ్వావసోస్తథా ॥ ౩౫॥

మృతా ప్రమద్వరా కన్యా దష్టా సర్వేణ చాధునా ।

సా రురోరాయుషోఽర్థేన మర్తకామస్య సూర్యజ ॥ ౩౬॥

సముత్తిష్ఠతు తన్వశ్శీ వ్రతచర్యాప్రభావతః ।

ధర్మ ఉవాచ ।

విశ్వావసుసుతాం కన్యాం దేవదూత యదీచ్ఛసి ॥ ౩౭॥

ఉత్తిష్ఠత్వా యుషోఽర్ధేన రురుం గత్వా త్వమర్పయ |
 రాజోవాచ |
 ఏవముక్షస్తతో గత్వా జీవయిత్వా ప్రమద్వరామ్ || ౩౮||
 రురోః సమర్పయామాస దేవదూతస్త్వరాన్వితః |
 తతః శుభేఽహ్ని విధినా రురుణాపి వివాహితా || ౩౯||
 ఇత్థం చోపాయయోగేన మృతాప్యజ్జీవితా తదా |
 ఉపాయస్తు ప్రకర్తవ్యః సర్వథా శాస్త్రసమ్మతః || ౪౦||
 మణిమన్త్రైషధీభిశ్చ విధివత్ప్రాణరక్షణే |
 ఇత్యుక్త్వా సచివాన్ రాజా కల్పయిత్వా సురక్షకాన్ || ౪౧||
 కారయిత్వాథ ప్రాసాదం సప్తభూమికముత్తమమ్ |
 ఆరురోహోత్తరాసూనుః సచివైః సహ తక్షణమ్ || ౪౨||
 మణిమన్త్రధరాః శూరాః స్థాపితాస్తత్ర రక్షణే |
 ప్రేషయామాస భూపాలో మునిం గౌరముఖం తతః || ౪౩||
 ప్రసాదార్థం నేవకస్య క్షమస్వేతి పునః పునః |
 బ్రాహ్మణాన్సిద్ధమన్తజ్ఞాన్ రక్షణార్థమితస్తతః || ౪౪||
 మన్త్రిపుత్రః స్థితస్తత్ర స్థాపయామాస దన్తినః |
 న కశ్చిదారుహేత్తత్ర ప్రాసాదే చాతిరక్షితే || ౪౫||
 వాతోఽపి న చరేత్తత్ర ప్రవేశే వినివార్యతే |
 భిక్ష్యభోజ్యాదికం రాజా తత్రస్థశ్చ చకార సః || ౪౬||
 స్థానసన్ధ్యాదికం కర్మ తత్రైవ వినివర్త్య చ |
 రాజకార్యాణి సర్వాణి తత్రస్థశ్చాకరోన్నుపః || ౪౭||
 మన్త్రిభిః సహ సమ్మన్త్య గణయన్ద్విసానపి |
 కశ్చిచ్ఛ కశ్యపో నామ బ్రాహ్మణో మన్త్రిసత్తమః || ౪౮||
 శుశ్రావ చ తథా శాపం ప్రాప్తం రాజ్ఞా మహాత్మనా |
 స ధనార్థీ ద్విజశ్రేష్ఠః కశ్యపః సమచిన్తయత్ || ౪౯||
 వ్రజామి తత్ర యత్రాస్తే శప్తో రాజా ద్విజేన హ |
 ఇతి కృత్వా మతిం విప్రః స్వగృహాన్నిఃసృతః పథి || ౫౦||

కశ్యపో మస్త్రవిద్విద్వాన్ధాన్ధాన్ధీ మునిసత్తమః ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం ద్వితీయస్కంధే
పరీక్షిద్రాక్షో గుప్తగృహే వాసవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౯॥

౨.౧౦ దశమోఽధ్యాయః । పరీక్షిన్మరణమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

తస్మిన్నేవ దినే నామ్నా తక్షకస్తం నృపోత్తమమ్ ।

శస్తం జ్ఞాత్వా గృహోత్తూర్ణం నిఃసృతః పురుషోత్తమః ॥ ౧॥

వృద్ధబ్రాహ్మణవేషేణ తక్షకః పథి నిర్గతః ।

అపశ్యత్కశ్యపం మార్గే వ్రజస్తం నృపతిం ప్రతి ॥ ౨॥

తమపృచ్ఛత్పన్నగోఽసౌ బ్రాహ్మణం మన్తవాదినమ్ ।

క్వ భవాంస్త్వరితో యాతి కింఞ్చ కార్యం చికిర్షతి ॥ ౩॥

కశ్యప ఉవాచ ।

పరీక్షితం నృపశ్రేష్ఠం తక్షకశ్చ ప్రధక్ష్యతి ।

తత్రాహం త్వరితో యామి నృపం కర్తుమపజ్జ్వరమ్ ॥ ౪॥

మన్తోఽస్తి మమ విప్రేస్త్వ విషనాశకరః కిల ।

జీవయిష్యామ్యహం తం వై జీవితవ్యేఽధునా కిల ॥ ౫॥

తక్షక ఉవాచ ।

అహం న పన్నగో బ్రహ్మాంస్తం ధిష్యామి మహీపతిమ్ ।

నివర్తస్వ న శక్తస్త్వం మయా దష్టం చికిత్సితుమ్ ॥ ౬॥

కశ్యప ఉవాచ ।

అహం దష్టం త్వయా సర్ప నృపం శస్తం ద్విజేన వై ।

జీవయిష్యామ్యసన్దేహం కామం మన్తబలేన వై ॥ ౭॥

తక్షక ఉవాచ ।

యది త్వం జీవితం యాసి మయా దష్టం నృపోత్తమమ్ ।

మన్తశక్తిబలం విప్ర దర్శయ త్వం మమానఘ ॥ ౮॥

ధిష్యామ్యేనం చ న్యగ్రోధం విషదంష్ట్రాభిరద్య వై ।

కశ్యప ఉవాచ ।

జీవయిష్యే త్వయా దష్టం దగ్ధం వా పన్నగోత్తమ ॥ ౯ ॥

సూత ఉవాచ ।

అదశత్పన్నగో వృక్షం భస్మసాచ్చ చకార తమ్ ।

ఉవాచ కశ్యపం భూయో జీవయైనం ద్విజోత్తమ ॥ ౧౦ ॥

దృష్ట్వా భస్మీకృతం వృక్షం పన్నగేన విషాగ్నినా ।

సర్వం భస్మ సమాహృత్య కశ్యపో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౧ ॥

పశ్య మస్త్రబలం మేఽద్య న్యగ్రోధం పన్నగోత్తమ ।

జీవయామ్యద్య వృక్షం వై పశ్యతస్తే మహావిష ॥ ౧౨ ॥

ఇత్యుక్త్వా జలమాదాయ కశ్యపో మస్త్రవిత్తమః ।

సిషేచ భస్మరాశిం తం మన్త్రితేనైవ వారిణా ॥ ౧౩ ॥

తద్వారసేచనాజ్ఞాతో న్యగ్రోధః పూర్వవచ్చుభః ।

విస్మయం తక్షకః ప్రాప్తో దృష్ట్వా తం జీవితం నగమ్ ॥ ౧౪ ॥

తమాహ కశ్యపం నాగః కిమర్థం తే పరిశ్రమః ।

సంపాదయామి తం కామం బ్రూహి వాడవ వాఞ్ఛితమ్ ॥ ౧౫ ॥

కశ్యప ఉవాచ ।

విత్తార్థీ నృపతిం మత్వా శస్త్రం పన్నగ నిఃసృతః ।

గృహోదహం చోపకర్తుం విద్యయా నృపసత్తమమ్ ॥ ౧౬ ॥

తక్షక ఉవాచ ।

విత్రం గృహాణ విప్రేన్ద్ర యావదిచ్చసి పార్థివాత్ ।

దదామి స్వగృహం యాహి సకామోఽహం భవామ్యతః ॥ ౧౭ ॥

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం తస్య కశ్యపః పరమార్థవిత్ ।

చిన్తయామాస మనసా కిం కరోమి పునః పునః ॥ ౧౮ ॥

ధనం గహీత్వా స్వగృహం ప్రయామి యద్యహం పునః ।

భవిష్యతి న మే కీర్తిర్లోకే లోభసమాశ్రయాత్ ॥ ౧౯ ॥

జీవితేఽథ నృపశ్రేష్ఠే కీర్తిః స్యాదచలా మమ ।

ధనప్రాప్తిశ్చ బహుధా భవేత్పుణ్యం చ జీవనాత్ ॥ ౨౦ ॥

రక్షణీయం యశః కామం ధిగ్ధనం యశసా వినా ।

సర్వస్వం రఘుణా పూర్వం దత్తం విప్రాయ కీర్తయే || ౨౧||

హరిశ్చంద్రేణ కర్ణేన కీర్త్యర్థం బహువిస్తరమ్ |

ఉపేక్షేయం కథం భూపం దహ్యామానం విషాగ్నినా || ౨౨||

జీవితేఽద్య మయా రాజ్ఞి సుఖం సర్వజనస్య చ |

ఆరాజకే ప్రజానాశో భవితా నాత్ర సంశయః || ౨౩||

ప్రజానాశస్య పాపం మే భవిష్యతి మృతే నృపే |

అపకీర్తిశ్చ లోకేషు ధనలోభాద్భవిష్యతి || ౨౪||

ఇతి సజ్జీవస్య మనసా ధ్యానం కృత్వా స కశ్యపః |

గతాయుషం చ నృపతిం జ్ఞాతవామ్బుద్ధిమత్తరః || ౨౫||

ఆసన్నమృత్యుం రాజానం జ్ఞాత్వా ధ్యానేన కశ్యపః |

గృహం యయా స ధర్మాత్మా ధనమాదాయ తక్షకాత్ || ౨౬||

నివర్త్య కశ్యపం సర్పః సప్తమే దివసే నృపమ్ |

హస్తుకామో జగామాశు నగరం నాగసాహ్యయమ్ || ౨౭||

శుశ్రావ నగరస్యాస్తే ప్రాసాదస్థం పరీక్షితమ్ |

మణిమన్త్రాషధైః కామం రక్ష్యమాణమతస్త్రితమ్ || ౨౮||

చింతావిష్టస్తదా నాగో విప్రశాపభయాకులః |

చింతయామాస యోగేన ప్రవిశేయం గృహం కథమ్ || ౨౯||

వజ్జాయామి కథం చైనం రాజానం పాపకారిణమ్ |

విప్రశాపాద్ధతం మూఢం విప్రపీడాకరం శతమ్ || ౩౦||

పాణ్డవానాం కులే జాతః కోఽపి నైతాదృశో భవేత్ |

తాపసస్య గలే యేన మృతః సర్పో నివేశితః || ౩౧||

కృత్వా విగర్హితం కర్మ జానన్కాలగతిం నృపః |

రక్షకాన్భవనే కృత్వా ప్రాసాదమభిగమ్య చ || ౩౨||

మృత్యుం వజ్జాయతే రాజా వర్తతేఽద్య నిరాకులః |

తం కథం ధక్షయిష్యామి విప్రవాక్యేన చోదితః || ౩౩||

న జానాతి చ మన్దాత్మా మరణం హ్యనివర్తనమ్ |

తేనాసౌ రక్షకాన్సాన్సౌ సౌధారూఢోఽద్య మోదతే || ౩౪||

యది వై విహితో మృత్యురైవేనామితతేజసా ।

స కథం పరివరేత కృతైర్వైస్త్విస్తు కోటిభిః ॥ ౩౫॥

పాణ్డవస్య చ దాయాదో జానన్మృత్యుం గతం నృపః ।

జినే మతిమాస్థాయ స్థితః స్థానే నిరాకులః ॥ ౩౬॥

దానపుణ్యాదికం రాజా కర్తుమర్హతి సర్వథా ।

ధర్మేణ హన్యతే వ్యాధిర్యేనాయుః శాశ్వతం భవేత్ ॥ ౩౭॥

నోచేన్మృత్యువిధిం కృత్వా స్నానదానాదికాః క్రియాః ।

మరణం స్వర్గలోకాయ నరకాయాన్యథా భవేతూ ॥ ౩౮॥

ద్విజపీడాకృతం పాపం పృథగ్వాస్య చ భూపతేః ।

విప్రశాపస్తథా ఘోర ఆసన్నే మరణే కిల ॥ ౩౯॥

న కోఽపి బ్రాహ్మణః పార్శ్వే య ఏనం ప్రతిబోధయేత్ ।

వేధసా విహితో మృత్యురనివార్యస్తు సర్వథా ॥ ౪౦॥

ఇతి సఞ్చిన్త్య సర్వోఽసౌ స్వాన్నాగాన్నికటే స్థితాన్ ।

కృత్వా తాపసవేషాంస్తాన్ప్రాహ్నిణోత్పుభుజ్జమాన్ ॥ ౪౧॥

ఫలమూలాదికం గృహ్య రాజ్ఞే నాగోఽథ తక్షకః ।

స్వయం చ కీటరూపేణ ఫలమధ్యే ససార హ ॥ ౪౨॥

నిర్గతాస్తే తదా నాగాః ఫలాన్యాదాయ సత్వరాః ।

తే రాజభవనం ప్రాప్య స్థితాః ప్రాసాదసన్నిధౌ ॥ ౪౩॥

రక్షకాస్తాపసాన్దృష్ట్వా పప్రచ్ఛస్తచ్చిక్వీర్షితమ్ ।

ఊచుస్తే భూపతిం ద్రష్టుం ప్రాప్తాః స్మోఽద్య తపోవనాత్ ॥ ౪౪॥

అభిమన్యుసుతం వీరం కులార్కం చారుదర్శనమ్ ।

పరివర్ధయితుం ప్రాప్తా మన్తైరాథర్వణైస్తథా ॥ ౪౫॥

నివేదయధ్వం రాజానం దర్శనార్థాగతాన్మునీన్ ।

కృత్వాభిషేకాన్యాస్యామో దత్త్వా మిష్టఫలానిచ ॥ ౪౬॥

భారతానాం కులే వాపి న దృష్ట్వా ద్వారరక్షకాః ।

న శ్రుతం తాపసానాం తు రాజ్ఞోఽసన్దర్శనం కిల ॥ ౪౭॥

ఆరోహమో వయం తత్ర యత్ర రాజా పరీక్షితః ।

ఆశీర్భిర్వర్షర్షయిత్యైనం దత్తాజ్ఞాః ప్రవ్రజామహే ॥ ౪౮॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్సేషాం తాపసానాం తు రక్షకాః ।

ప్రత్యూమస్తాన్ ద్విజాన్మత్వా నిదేశం భూపతేర్యథా ॥ ౪౯॥

నాద్య వో దర్శనం విప్రా రాజ్ఞః స్యాదితి నో మతిః ।

శ్వః సర్వతాపసైరత్ర త్వాగస్తవ్యం నృపాలయే ॥ ౫౦॥

అనారోహస్తు ప్రాసాదో విప్రాణాం మునిసత్తమాః ।

విప్రశాపభయాద్రాజ్ఞా విహితోఽస్తి న సంశయః ॥ ౫౧॥

తదోచుస్తానథో విప్రాః ఫలమూలజలాని చ ।

విప్రాశిషశ్చ రాజ్ఞేఽథ గ్రాహయన్తు సురక్షకాః ॥ ౫౨॥

తే గత్వా నృపతిం ప్రోచుస్తాపసానాగతాజ్ఞానాః ।

రాజోవాచానయధ్వం వై ఫలమూలాదికం చ యత్ ॥ ౫3॥

పుచ్చధ్వం తాపసాన్కార్యం ప్రాతరాగమనం పునః ।

ప్రణామం కథయధ్వం మే నాద్య సన్దర్శనం మమ ॥ ౫౪॥

తే గత్వాథ సమాదాయ ఫలమూలాదికం చ యత్ ।

రాజ్ఞే సమర్చయామాసుర్బహుమానపురఃసరమ్ ॥ ౫౫॥

గతేషు తేషు నాగేషు విప్రవేషావృతేషు చ ।

ఫలాన్యాదాయ రాజాసౌ సచివానిదమబ్రవీత్ ॥ ౫౬॥

సుహృదో భక్షయస్త్యద్య ఫలాన్యేతాని సర్వశః ।

అద్యూహం చైకమేతద్వై ఫలం విప్రార్పితం మహత్ ॥ ౫౭॥

ఇత్యుక్తౌ తత్ఫలం దత్త్వా సుహృద్భ్యశోఽచ్చిత్తరాసుతః ।

కరో కృత్వా ఫలం పక్వం దదార నృపతిః స్వయమ్ ॥ ౫౮॥

విదారితం ఫలం రాజ్ఞా తత్ర కృమిరభూదణుః ।

స కృష్టనయనస్తామ్రో దృష్టో భూపతినా స్వయమ్ ॥ ౫౯॥

తం దృష్ట్వా నృపతిః ప్రాహ సచివాన్విస్మితానథ ।

అన్తమభ్యేతి సచివా విషాదద్య న మే భయమ్ ॥ ౬౦॥

అగ్గీకరోమి తం శాపం కృమికో మాం దశత్వయమ్ ।

ఏవముక్తౌ స రాజేన్ద్రో గ్రీవాయాం సంస్యవేశయత్ ॥ ౬౧॥

అస్తం యాతే దివానాథే ధృతః కణ్ఠే౨థ కీటకః ।
 తక్షకస్తు తదా జాతః కాలరూపీ భయానకః ॥ ౬౨॥
 రాజా సంవేష్ఠితస్తేన దష్టశ్చాపి మహీపతిః ।
 మన్త్రిణో విస్మయం ప్రాప్తా రురుదుర్భృశదుఃఖితాః ॥ ౬౩॥
 ఘోరరూపమహిం వీక్ష్య దుద్రువుస్తే భయార్ధితాః ।
 చుక్రుశూ రక్షకాః సర్వే హాహాకారో మహానభూత్ ॥ ౬౪॥
 వేష్ఠితో భోగిభోగేన విసప్తబహుపౌరుషః ।
 నోవాచ నృపతిః కింఞ్చన్న చచాలోత్తరాసుతః ॥ ౬౫॥
 ఉత్థితాగ్నిశిఖా ఘోరా విషజా తక్షకాననాత్ ।
 ప్రజ్జ్వాల నృపం త్వాశు గతప్రాణం చకార హ ॥ ౬౬॥
 హత్వాశు జీవితం రాజ్ఞస్తక్షకో గగనే గతః ।
 జగద్దగ్ధం తు కుర్వాణం దదృశుస్తం జనా ఇహ ॥ ౬౭॥
 స పపాత గతప్రాణో రాజా దగ్ధ ఇవ ద్రుమః ।
 చుకుశుశ్చ జనాః సర్వే మృతం దృష్ట్వా నరాధిపమ్ ॥ ౬౮॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే౨ష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 ద్వితీయస్కంధే పరీక్షిన్మరణం నామ దశమో౨ధ్యాయః ॥ ౨.౧౦॥

౨.౧౧ ఏకాదశో౨ధ్యాయః । సర్వసత్రవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।
 గతప్రాణం తు రాజానం బాలం పుత్రం సమీక్ష్య చ ।
 చక్రుశ్చ మన్త్రిణః సర్వే పరలోకస్య సత్క్రియాః ॥ ౧॥
 గణ్ఠాతీరే దగ్ధదేహం భస్మప్రాయం మహీపతిమ్ ।
 అగురుభిశ్చాభియుక్తాయాం చితాయామధ్యరోపయన్ ॥ ౨॥
 దుర్మరణే మృతస్యాస్య చక్రుశ్చైవౌర్ధ్వదైహికీమ్ ।
 క్రియాం పురోహితాస్తస్య వేదమన్తైర్విధానతః ॥ ౩॥
 దదుర్ధానాని విప్రేభ్యో గాః సువర్ణం యథోచితమ్ ।
 అన్నం బహువిధం తత్ర వస్త్రాణి వివిధాని చ ॥ ౪॥

సుముహూర్తే సుతం బాలం ప్రజానాం ప్రీతివర్ధనమ్ |
 సింహాసనే శుభే తత్ర మన్త్రిణః సంస్యవేశయన్ || ౫ ||
 పౌరా జానపదా లోకాశ్చక్రుస్తం నృపతిం శిశుమ్ |
 జనమేజయనామానం రాజలక్షణసంయుతమ్ || ౬ ||
 ధాత్రేయీ శిక్షయామాస రాజవిహ్నాని సర్వశః |
 దినే దినే వర్ధమానః స బభూవ మహామతిః || ౭ ||
 ప్రాప్తే వైకాదశే వర్షే తస్మై కులపురోహితః |
 యథోచితాం దదౌ విద్యాం జగ్రాహ స యథోచితామ్ || ౮ ||
 ధనుర్వేదం కృపః పూర్ణం దదావస్మై సుసంస్కృతమ్ |
 అర్జునాయ యథా ద్రోణః కర్ణాయ భార్గవో యథా || ౯ ||
 సమ్ప్రాప్తవిద్యో బలవాన్వభూవ దురతిక్రమః |
 ధనుర్వేదే తథా వేదే పారగః పరమార్థవిత్ || ౧౦ ||
 ధర్మశాస్త్రార్థకుశలః సత్యవాదీ జితేన్ద్రియః |
 చకార రాజ్యం ధర్మాత్మా పురా ధర్మసుతో యథా || ౧౧ ||
 తతః సువర్ణవర్మాఖ్యో రాజా కాశిపతిః కిల |
 వపుష్టమాం శుభా కన్యాం దదౌ పారీక్షితాయ చ || ౧౨ ||
 స తాం ప్రాప్య్యాసితాపాక్లీం ముముదే జనమేజయః |
 కాశిరాజసుతాం కాంతాం ప్రాప్య రాజా యథా పురా || ౧౩ ||
 విచిత్రవీర్యో ముముదే సుభద్రాం చ యథార్జునః |
 విజహార మహీపాలో వనేషూపవనేషు చ || ౧౪ ||
 తయా కమలపత్రాక్ష్యా శచ్యా శతక్రతుర్యథా |
 ప్రజాస్తస్య సుసన్తుష్టా బభూవుః సుఖలాలితాః || ౧౫ ||
 మన్త్రిణః కర్మకుశలాశ్చక్రుః కార్యాణి సర్వశః |
 ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు మునిరుత్తజ్కనామకః || ౧౬ ||
 తక్షకేణ పరిక్లిష్టో హస్తినాపురమభ్యగాత్ |
 వైరస్యాపచితిం కోఽస్య ప్రకుర్యాదితి చిన్తయన్ || ౧౭ ||
 పరీక్షితసుతం మత్వా తం నృపం సముపాగతః |
 కార్యాకార్యం న జానాసి సమయే నృపసత్తమ || ౧౮ ||

అకర్తవ్యం కరోష్యద్య కర్తవ్యం న కరోషి వై ।
 కిం త్వాం సమ్పూర్ణయామ్యద్య గతామర్షం నిరుద్యమమ్ ॥ ౧౯ ॥
 అవైరజ్ఞమతన్త్రజ్ఞం బాలచేష్టాసమన్వితమ్ ।
 జనమేజయ ఉవాచ ।
 కిం వైరం న మయా జ్ఞాతం న కిం ప్రతికృతం మయా ॥ ౨౦ ॥
 తద్వద త్వం మహాభాగ కరోమి యదనన్తరమ్ ।
 ఉత్తక్కు ఉవాచ ।
 పితా తే నిహతో భూప తక్షకేణ దురాత్మనా ॥ ౨౧ ॥
 మన్త్రిణస్త్యం సమాహూయ పృచ్ఛ స్వపితృనాశనమ్ ।
 సూత ఉవాచ ।
 తచ్ఛృత్వా వచనం రాజా పప్రచ్ఛ మన్త్రిసత్తమాన్ ॥ ౨౨ ॥
 ఊచుస్తే ద్విజశాపేన దష్టః సర్వేణ వై మృతః ।
 జనమేజయ ఉవాచ ।
 శాపోఽత్ర కారణం రాజ్ఞః శప్తస్య మునినా కిల ॥ ౨౩ ॥
 తక్షకస్య తు కో దోషో బ్రూహి మే మునిసత్తమ ।
 ఉత్తక్కు ఉవాచ ।
 తక్షకేణ ధనం దత్త్వా కశ్యపః సన్నివారితః ॥ ౨౪ ॥
 న స కిం తక్షకో వైరీ పితృహా తవ భూపతే ।
 భార్యా రురోః పురా భూప దష్టా సర్వేణ సా మృతా ॥ ౨౫ ॥
 అవివాహితా తు మునినా జీవితా చ పునః ప్రియా ।
 రురుణాపి కృతా తత్ర ప్రతిజ్ఞా చాతిదారుణా ॥ ౨౬ ॥
 యం యం సర్వం ప్రపశ్యామి తం తం హన్మాయుధేన వై ।
 ఏవం కృత్వా ప్రతిజ్ఞాం న శస్త్రపాణీ రురుస్తదా ॥ ౨౭ ॥
 వ్యచరత్ప్రృథీవీం రాజన్నిఘ్నన్నరాన్వతస్తతః ।
 ఏకదా స వనే ఘోరం డుణ్ణుభం జరసాన్వితమ్ ॥ ౨౮ ॥
 అపశ్యద్దణ్డముద్యమ్య హన్తుం తం సముపాయయౌ ।
 అభ్యహన్తుషితో విప్రస్తమువాచాథ డుణ్ణుభః ॥ ౨౯ ॥

నాపరాధోమి తే విప్ర కస్మాన్నామభిహంసి వై ।
 రురురువాచ ।
 ప్రాణప్రియా మే దయితా దష్టా సర్పేణ సా మృతా ॥ ౩౦॥
 ప్రతిజ్ఞేయం తదా సర్ప దుఃఖితేన మయా కృతా ।
 డుణ్ణుభ ఉవాచ ।
 నాహం దశామి తేఽన్యే వై యే దశన్తి భుజ్జుమాః ॥ ౩౧॥
 శరీరసమయోగేన న మాం హింసితుమర్హసి ।
 ఉత్తజ్క ఉవాచ ।
 శ్రుత్వా తాం మానుషీం వాణీం సర్పేణోక్తాం మనోహరామ్ ॥ ౩౨॥
 రురుః పప్రచ్ఛ కోఽసి త్వం కస్మాద్దుణ్ణుభతాం గతః ।
 సర్ప ఉవాచ ।
 బ్రాహ్మణోఽహం పురా విప్ర సఖా మే ఖగమాభిధః ॥ ౩౩॥
 విప్రో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠః సత్యవాదీ జితేన్ద్రియః ।
 స మయా వజ్ఞోతో మౌర్ఖ్యాత్సర్పం కృత్వా చ తార్ణకమ్ ॥ ౩౪॥
 భయం చ ప్రాపితోఽత్యర్థమగ్నిహోత్రగృహే స్థితః ।
 తేన భీతేన శప్తోఽహం విహ్వలేనాతివేపినా ॥ ౩౫॥
 భవ సర్పో మన్దబుద్ధే యేనాహం ధర్షితస్త్వయా ।
 మయా ప్రసాదితోఽత్యర్థం సర్పేణాసౌ ద్విజోత్తమః ॥ ౩౬॥
 మామువాచాథ తతోగ్రాహ్మిణ్శ్చిచ్ఛాన్తిమవాప్య చ ।
 రురుస్తే మోచితా శాపస్యాస్య సర్ప భవిష్యతి ॥ ౩౭॥
 ప్రమతేస్తు సుతో నూనమితి మాం సోఽబ్రవీద్వచః ।
 సోఽహం సర్పో రురుస్త్యం చ శ్శృణు మే పరమం వచః ॥ ౩౮॥
 అహింసా పరమో ధర్మో విప్రాణాం నాత్ర సంశయః ।
 దయా సర్వత్ర కర్తవ్యా బ్రాహ్మణేన విజానతా ॥ ౩౯॥
 యజ్ఞాదన్యత్ర విప్రేన్ద్ర న హింసా యాజ్ఞాకో మతా ।
 సూత ఉవాచ ।
 సర్పయోనేర్వినిర్ముక్తో బాహ్మణోఽసౌ రురుస్తతః ॥ ౪౦॥
 కృత్వా తస్య చ శాపాన్తం పరిత్యక్తం చ హింసనమ్ ।

వివాహితా తేన బాలా మృతా సజ్జీవితా పునః ॥ ౪౧॥
 కదనం సర్వసర్వాణాం కృతం వైరమనుస్మరన్ ।
 త్వం తు వైరం సముత్సృజ్య వర్తనే పన్నగేష్వథ ॥ ౪౨॥
 విమన్యుర్భరతశ్రేష్ఠ పితృఘాతకరేషు వై ।
 అన్తరిక్షే మృతస్తాతః స్నానదానవివర్జితః ॥ ౪౩॥
 తస్యోద్ధారం చ రాజేన్ద్ర కురు హత్యాథ పన్నగాన్ ।
 పితుర్వైరం న జానాతి జీవన్నేవ మృతో హి సః ॥ ౪౪॥
 దుర్గతిస్తే పితుస్తావద్యావత్తాన్న హనిష్యసి ।
 అమామఖమిషం కృత్వా కురు యజ్ఞం నృపోత్తమ ॥ ౪౫॥
 సర్పసత్రం మహారాజ పితుర్వైరమనుస్మరన్ ।
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా రాజా జన్మేజయస్తదా ॥ ౪౬॥
 నేత్రాభ్యామశ్రుపాతం చ చకారాతీవ దుఃఖితః ।
 ధిశ్మామస్తు సుదుర్బుధ్దేర్వృథా మానకరస్య వై ॥ ౪౭॥
 పితా యస్య గతిం ఘోరాం ప్రాప్తః పన్నగపీడితః ।
 అద్యాహం మఖమారభ్య కరోమ్యపచితిం పితుః ॥ ౪౮॥
 హత్వా సర్పానసన్నిగ్ధో దీప్యమానే విభావసౌ ।
 ఆహూయ మన్త్రిణః సర్వాన్ రాజా వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౯॥
 కుర్వస్తు యజ్ఞసమ్భారం యథార్హం మన్త్రిసత్తమాః ।
 గంగాతీరే శుభాం భూమిం మాపయిత్వా ద్విజోత్తమైః ॥ ౫౦॥
 కుర్వస్తు మణ్డపం స్వస్థాః శతస్తమ్భం మనోహరమ్ ।
 వేదీ యజ్ఞస్య కర్తవ్యా మమాద్య సచివాః ఖలు ॥ ౫౧॥
 తదజ్ఞత్వే విధేయో వై సర్పసత్రః సువిస్తరః ।
 తక్షకస్తు పశుస్తత్ర హోతోత్తజ్కో మహామునిః ॥ ౫౨॥
 శీఘ్రమాహూయతాం విప్రాః సర్వజ్ఞా వేదపారగాః ।
 సూత ఉవాచ ।
 మన్త్రిణస్తు తదా చక్రుర్భూపవాక్యైర్విచక్షణాః ॥ ౫౩॥

యజ్ఞస్య సర్వసమ్భారం వేదీం యజ్ఞస్య విస్తుతామ్ |
 హవనే వర్తమానే తు సర్వాణాం తక్షకో గతః || ౫౪ ||
 ఇన్ద్రం ప్రతి భయార్తోఽహం త్రాహి మామితి చాబ్రవీత్ |
 భయభీతం సమాశ్వాస్య స్వాసనే సన్నివేశ్య చ || ౫౫ ||
 దదావభయమత్యర్థం నిర్భయో భవ పన్నగ |
 తమిన్ద్రశరణం జ్ఞాత్వా మునిర్దత్తాభయం తథా || ౫౬ ||
 ఉత్తజ్కోఽహ్వయదుద్విగ్నః సేన్ద్రం కృత్వా నిమన్తణమ్ |
 స్యృతస్తదా తక్షకేణ యాయావరకులోద్భవః || ౫౭ ||
 ఆస్మీకో నామ ధర్మాత్మా జరత్కారుసుతో మునిః |
 తత్రాగత్య మునేర్బాలస్తుష్టావ జనమేజయమ్ || ౫౮ ||
 రాజా తమర్చయామాస దృష్ట్వా బాలం సుపణ్ణీతమ్ |
 ఆర్చయిత్వా నృపస్తం తు ఛన్దయామాస వాఙ్ఘ్రితైః || ౫౯ ||
 స తు వస్తే మహాభాగ యజ్ఞోఽయం విరమత్స్వితీ |
 సత్యబద్ధో నృపస్తేన ప్రార్థితశ్చ పునస్తథా || ౬౦ ||
 హోమం నివర్తయామాస సర్వాణాం మునివాక్యతః |
 భారతం శ్రావయామాస వైశమ్పాయన విస్తరాత్ || ౬౧ ||
 శ్రుత్వాపి నృపతిః కామం న శాన్తిమభిజగ్మివాన్ |
 వ్యాసం పప్రచ్ఛ భూషాలో మమ శాన్తిః కథం భవేత్ || ౬౨ ||
 మనోఽతిదహ్యతే కామం కిం కరోమి వదస్వ మే |
 పితా మే దుర్భగస్యైవ మృతః పార్థసుతాత్మజః || ౬౩ ||
 క్షత్రియాణాం మహాభాగ సక్ష్మామే మరణం వరమ్ |
 రణే వా మరణం వ్యాస గృహే వా విధిపూర్వకమ్ || ౬౪ ||
 మరణం న పితుర్మేఽభూదన్తరిక్షే మృతోఽవశః |
 శాన్త్యుపాయం వదస్వాత్త్ర త్వం చ సత్యవతీసుత || ౬౫ ||
 యథా స్వర్గం వ్రజేదాశు పితా మే దుర్గతిం గతః || ౬౬ ||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 ద్వితీయస్కంధే సర్వసత్తవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః || ౨.౧౧ ||

౨.౧౨ ద్వాదశోఽధ్యాయః । శ్రోతృప్రవక్తృప్రసంజః ।

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం తస్య వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।
ఉవాచ వచనం తత్ర సభాయాం నృపతిం చ తమ్ ॥ ౧॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి పురాణం గుహ్యమద్భుతమ్ ।
పుణ్యం భాగవతం నామ నానాఖ్యానయుతం శివమ్ ॥ ౨॥

అధ్యాపితం మయా పూర్వం శుకాయాత్మసుతాయ వై ।
శ్రావయామి నృప త్వాం హి రహస్యం పరమం మమ ॥ ౩॥

ధర్మార్థకామమోక్షాణాం కారణం శ్రవణాత్కీల ।
శుభద సుఖదం నిత్యం సర్వాగమసముద్భృతమ్ ॥ ౪॥

జనమేజయ ఉవాచ ।

ఆస్తీకోఽయం సుతః కస్య విఘ్నార్థం కథమాగతః ।
ప్రయోజనం కిమత్రాస్య సర్పాణాం రక్షణే ప్రభో ॥ ౫॥

కథయైతన్మహాభాగ విస్తరేణ కథానకమ్ ।
పురాణం చ తథా సర్వం విస్తరాద్వద సువ్రత ॥ ౬॥

వ్యాస ఉవాచ ।

జరత్కారుర్మునిః శాస్తో న చకార గృహశ్రమమ్ ।
తేన దృష్టా వనే గర్తే లమ్బమానా స్వపూర్వజాః ॥ ౭॥

తతస్తమాహుః కురు పుత్ర దారా-
న్యథా చ నః స్యాత్పరమా హి తృప్తిః ।
స్వర్గే వ్రజామః ఖలు దుఃఖముక్తా
వయం సదాచారయుతే సుతే వై ॥ ౮॥

స తానువాచాథ లభే సమానా-
మయాచితాం చాతివశానుగాం చ ।
తదా గృహారమ్భమహం కరోమి
బ్రవీమి తథ్యం మమ పూర్వజా వై ॥ ౯॥

ఇత్యుక్త్వా తాంజ్జరత్కారుర్గతస్తీర్థాన్ప్రతి ద్విజః ।

తదైవ పన్నగాః శప్తా మాత్రాగ్నౌ నిపతన్వీతి ॥ ౧౦ ॥

కశ్యపస్య మునేః పత్న్యౌ కద్రూశ్చ వినతా తథా ।
దృష్ట్వాదిత్యరథే చాశ్వమూచతుశ్చ పరస్పరమ్ ॥ ౧౧ ॥

తం దృష్ట్వా చ తదా కద్రూర్విసతామిదమబ్రవీత్ ।
కింవర్తోఽయం హయో భద్రే సత్యం ప్రబ్రూహి మాచిరమ్ ॥ ౧౨ ॥

వినతోవాచ ।

శ్వేత ఏవాశ్వరాజోఽయం కిం వా త్వం మన్యసే శుభే ।
బ్రూహి వర్ణం త్వమప్యస్య తతస్తు విపణావహే ॥ ౧౩ ॥

కద్రురువాచ ।

కృష్ణవర్ణమహం మన్యే హయమేనం శుచిస్మితే ।
ఏహి సార్థం మయా దివ్యం దాసీభావాయ భామిని ॥ ౧౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

కద్రూశ్చ స్వసుతానాహ సర్వాన్సర్వాన్వశే స్థితాన్ ।
బాలాఞ్ఞామాన్ప్రకుర్వన్తు యావతోఽశ్వశరీరకే ॥ ౧౫ ॥

నేతి కేచన తత్రాపస్తానథాసౌ శశాప హా ।

జనమేజయస్య యజ్ఞే వై గమిష్యథ హుతాశనమ్ ॥ ౧౬ ॥

అన్యే చక్తుర్థాయం సర్వాః కర్చురం వర్ణభోగక్రైః ।

వేష్టయిత్వాస్య పుచ్చం తు మాతుః ప్రియచికిర్షయా ॥ ౧౭ ॥

భగిన్యౌ చ సుసంయుక్తే గత్వా దదృశతుర్హయమ్ ।

కర్చురం తం హయం దృష్ట్వా వినతా చాతిదుఃఖితా ॥ ౧౮ ॥

తదాజగామ గరుడః సుతస్తస్యా మహాబలః ।

స దృష్ట్వా మాతరం దీనామపుచ్చత్పన్నగాశనః ॥ ౧౯ ॥

మాతః కథం సుదీనాసి రుదితేవ విభాసి మే ।

జీవమానే మయి సుతే తథాన్యే రవిసారథౌ ॥ ౨౦ ॥

దుఃఖితాసి తతో వాం ధిగ్గీవితం చారుతోచనే ।

కిం జాతేన సుతేనాథ యది మాతా సుదుఃఖితా ॥ ౨౧ ॥

శంస మే కారణం మాతః కరోమి విగతజ్వరామ్ ।

వినతోవాచ ।

సపత్న్యా దాస్యహం పుత్ర కిం బ్రవీమి వృథా క్షతా ॥ ౨౨ ॥

వహ మాం సా బ్రవీత్యద్య తేనాస్మి దుఃఖితా సుత ।

గరుడ ఉవాచ ।

వహిష్యేఽహం తత్ర కిల యత్ర సా గస్తుముత్సుకా ॥ ౨౩ ॥

మా శోకం కురు కల్యాణి నిశ్చింతాం త్వాం కరోమ్యహమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా సా గతా పార్శ్వం కద్రోశ్చ వినతా తదా ॥ ౨౪ ॥

దాసీభావమపాకర్తుం గరుడోఽపి మహాబలః ।

ఉవాహ తాం సపుత్రాం వై సిన్ధోః పారం జగామ హా ॥ ౨౫ ॥

గత్వా తాం గరుడః ప్రాహ బ్రూహి మాతర్నమోఽస్తు తే ।

కథం ముచ్యేత మే మాతా దాసీభావాదసంశయమ్ ॥ ౨౬ ॥

కద్రూరువాచ ।

అమృతం దేవలోకాత్త్వం బలాదాసీయ మే సుతాన్ ।

సమర్పయ సుతాద్యాశు మాతరం మోచయాబలామ్ ॥ ౨౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తః ప్రయయా శీఘ్రమిన్ద్రలోకం మహాబలః ।

కృత్వా యుద్ధం జహారాశు సుధాకుమ్భం ఖగోత్తమః ॥ ౨౮ ॥

సమాసీయామృతం మాత్రే వైనతేయః సమర్పయత్ ।

మోచితా వినతా తేన దాసీభావాదసంశయమ్ ॥ ౨౯ ॥

అమృతం సజ్జహారేన్ద్రః స్నాతుం సర్పా యదా గతాః ।

దాసీభావాద్వినిర్ముక్తా వినతా విపతేర్బలాత్ ॥ ౩౦ ॥

తత్రాస్తీర్ణాః కుశాన్తైస్తు లీడాః పన్నగనామకైః ।

ద్విజిహ్వోస్తే సుసమ్పన్నాః కుశాగ్రస్పర్శమాత్రతః ॥ ౩౧ ॥

మాత్రా శప్తాశ్చ యే నాగా వాసుకిప్రముఖాః శుచా ।

బ్రహ్మీణం శరణం గత్వా తే హోమః శాపజం భయమ్ ॥ ౩౨ ॥

తానాహ భగవాన్బ్రహ్మీ జరత్కారుర్మహామునిః ।

వాసుకేర్భగిసీం తస్మై అర్పయధ్వం సనామికామ్ ॥ ౩౩ ॥

తస్యాం యో జాయతే పుత్రః స వస్త్రాతా భవిష్యతి ।

ఆస్మీక ఇతి నామాసౌ భవితా నాత్ర సంశయః ॥ ౩౪॥

వాసుకిస్తు తదాకర్ణ్య వచనం బ్రహ్మణః శివమ్ ।
వనం గత్వా సుతాం తస్మై దదౌ వినయపూర్వకమ్ ॥ ౩౫॥

సనామాం తాం మునిరాత్వా జరత్కారురువాచ తమ్ ।
అప్రియం మే యదా కుర్యాత్తదా తాం సన్త్యజామ్యహమ్ ॥ ౩౬॥

వాగ్బంధం తాదృశం కృత్వా మునిర్జగ్రాహ తాం స్వయమ్ ।
దత్త్వా చ వాసుకిః కామం భవనం స్వం జగామ హ ॥ ౩౭॥

కృత్వా పర్ణకుటీం శుభ్రాం జరత్కారుర్మహావనే ।
తయా సహ సుఖం ప్రాప రమమాణః పరస్తప ॥ ౩౮॥

ఏకదా భోజనం కృత్వా సుప్తోఽసౌ మునిసత్తమః ।
భగినీ వాసుకేస్తత్ర సంస్థితా వరవర్జినీ ॥ ౩౯॥

న సమ్పాదయితవ్యోఽహం త్వయా కాన్తే కథంశ్చన ।
ఇత్యుక్త్వా తు గతో నిద్రాం మునిస్తాం సుదతీం తదా ॥ ౪౦॥

రవిరస్తగిరిం ప్రాప్తః సన్ధ్యాకాల ఉపస్థితే ।
కిం కరోమి న మే శాన్తిస్సజ్జేన్మాం బోధితః పునః ॥ ౪౧॥

ధర్మలోపభయాద్భీతా జరత్కారురచిన్తయత్ ।
నోచేత్ప్రబోధయామ్యేనం సన్ధ్యాకాలో వృథా వ్రజేత్ ॥ ౪౨॥

ధర్మనాశాద్వరం త్యాగస్తథాపి మరణం ధ్రువమ్ ।
ధర్మహానిర్మరాణాం హి నరకాయ భవేత్పునః ॥ ౪౩॥

ఇతి సశ్చిన్త్య సా బాలా తం మునిం ప్రత్యబోధయత్ ।
సన్ధ్యాకాలోఽపి సజ్ఞాత ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠసువ్రత ॥ ౪౪॥

ఉత్థితోఽసౌ మునిః కోపాత్తామువాచ వ్రజామ్యహమ్ ।
త్వం తు భ్రాతృగృహం యాహి నిద్రావిచ్ఛేదకారిణీ ॥ ౪౫॥

వేపమానాబ్రవీద్వాక్యమిత్యుక్తా మునినా తదా ।
భ్రాత్రా దత్తా యదర్థం తత్కథం స్యాదమితప్రభ ॥ ౪౬॥

మునిః ప్రాహ జరత్కారుం తదస్తీతి నిరాకులః ।
గతా సా మునినా త్యక్తా వాసుకేః సదనం తదా ॥ ౪౭॥

పృష్టా భ్రాత్రాబ్రవీద్వాక్యం యథోక్తం పతినా తదా ।
 ఆస్తీత్యుక్త్వా చ హిత్యా మాం గతోఽసౌ మునిసత్తమః ॥ ౪౮ ॥
 వాసుకిస్తు తదాకర్ణ్య సత్యావాఙ్మునిరిత్యుత ।
 విశ్వాసం చ పరం కృత్వా భగినీం తాం సమాశ్రయత్ ॥ ౪౯ ॥
 తతః కాలేన కీయతా జాతోఽసౌ మునిబాలకః ।
 ఆస్తీక ఇతి నామాసౌ విఖ్యాతః కురుసత్తమ ॥ ౫౦ ॥
 తేనాయం రక్షితో యజ్ఞస్తవ పార్థివసత్తమ ।
 మాతృపక్షస్య రక్షార్థం మునినా భావితాత్మనా ॥ ౫౧ ॥
 భవ్యం కృతం మహారాజ మానితోఽయం త్వయా మునిః ।
 యాయావరకులోత్పనో వాసుకేర్భగినీసుతః ॥ ౫౨ ॥
 స్వస్తి తేఽస్తు మహాబాహో భారతం సకలం శ్రుతమ్ ।
 దానాని బహు దత్తాని పూజితా మునయస్తథా ॥ ౫౩ ॥
 కృతేన సుకృతేనాపి న పితా స్వర్గతిం గతః ।
 పావితం న కులం కృత్స్నం త్వయా భూపతిసత్తమ ॥ ౫౪ ॥
 దేవ్యాశ్చాయతనం భూప విస్తీర్ణం కురు భక్తితః ।
 యేన వై సకలా సిద్ధిస్తవ స్యాజ్జనమేజయ ॥ ౫౫ ॥
 పూజితా పరయా భక్త్యా శివా సకలదా సదా ।
 కులవృద్ధిం కరోత్యేవ రాజ్యం చ సుస్థిరం సదా ॥ ౫౬ ॥
 దేవీమఖం విధానేన కృత్వా పార్థివసత్తమ ।
 శ్రీమద్భాగవతం నామ పురాణం పరమం శృణు ॥ ౫౭ ॥
 త్వామహం శ్రావయిష్యామి కథాం పరమపావనీమ్ ।
 సంసారతారిణీం దివ్యాం నానారససమాహృతామ్ ॥ ౫౮ ॥
 న శ్రోతవ్యం పరం చాస్మాత్పురాణాద్విద్యతే భువి ।
 నారాధ్యం విద్యతే రాజనేవీపాదాముబ్బజాదృతే ॥ ౫౯ ॥
 తే సభాగ్యాః కృతప్రజ్ఞా ధన్యాస్తే నృపసత్తమ ।
 యేషాం చిత్తే సదా దేవీ వసతి ప్రేమసంక్కులే ॥ ౬౦ ॥
 సుదుఃఖితాస్తే దృశ్యస్తే భువి భారత భారతే ।
 నారాధితా మహామాయా యైర్జనైశ్చ సదాఘ్నికా ॥ ౬౧ ॥

బ్రహ్మాదయః సురాః సర్వే యదారాధనతత్పరాః ।

వర్తన్తే సర్వదా రాజంస్తాం న సేవేత కో జనః ॥ ౬౨॥

య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం సర్వాన్కామానవాప్పుయాత్ ।

భగవత్యా సమాఖ్యాతం విష్ణవే యదనుత్తమమ్ ॥ ౬౩॥

తేన శ్రుతేన తే రాజంశ్చిత్తే శాన్తిర్భవిష్యతి ।

పితౄణాం చాక్షయః స్వర్గః పురాణశ్రవణాద్భవేత్ ॥ ౬౪॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే శ్రోతృప్రవక్తృప్రసజ్ఞో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧౨॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే ద్వితీయస్కంధః సమాప్తః ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide

2 Shrimaddevibhagavatamahapurane Dvitiyah Skandhah

pdf was typeset on March 31, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

